

Fremsat den {FREMSAT} af klima- og energiministeren (Lykke Friis)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om anvendelse af Danmarks undergrund¹⁾

(Implementering af CCS-direktivet, efterforskning og indvinding af geotermisk energi, påbud om tredjepartsadgang til anlæg til indvinding, behandling og transport af olie og gas, m.v.)

§ 1

I lov om anvendelse af Danmarks undergrund, jf. lovbekendtgørelse nr. 889 af 4. juli 2007, med de ændringer som følger af § 2 i lov nr. 1400 af 27. december 2008 og § 51 i lov nr. 718 af 25. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. I lovens *fodnote* ændres »dele af Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979, (EF-Tidende 1979 nr. L 103, side 1), som ændret senest ved Rådets forordning (EF) nr. 807/2003 af 14. april 2003, (EU-Tidende 2003 nr. L 122, side 36) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, (EU-Tidende 2009 nr. L 140, side 114).« til » dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, (EU-Tidende 2009 nr. L 140, side 114) og dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009, (EU-Tidende 2010 nr. L 20, side 7.«

2. I § 1, stk. 3, indsættes før »på dansk kontinentalsokkelområde«: »i dansk eksklusiv økonomisk zone og«.

3. I § 2 a indsættes efter »på dansk søterritorium« », i dansk eksklusiv økonomisk zone«

4. I § 5 indsættes som stk. 5:

»Stk. 5. Klima- og energiministeren kan afslå at behandle en ansøgning om tilladelse efter stk. 1, hvis efterforskning eller indvinding af det pågældende råstof ikke kan forventes at være forenelig med anden igangværende eller planlagt anvendelse af undergrunden eller med en hensigtsmæssig udnyttelse af undergrunden i øvrigt.«

5. § 10 affattes således:

»§ 10. Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås.

Stk. 2. Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for indvindingsvirksomheden, herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæg og eventuelle rørledninger hertil (indvindingsforanstaltninger m.m.), være godkendt af klima- og energiministeren.

¹ Lovforslaget gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2006/12/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.

Stk. 3. Væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for indvindingsvirksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren, forinden disse iværksættes.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser efter stk. 2 og 3.«

6. I § 12 a, *stk. 3*, ændres »litra a og b,« til: »stk. 1, litra a og b,«.

7. I § 13, *stk. 2*, indsættes efter 3. pkt.: »Hvis der er stor usikkerhed om udstrækningen af produktionsmuligheder fra en eller flere af de forekomster, som er omfattet af et område, der bliver forlænget med henblik på indvinding, kan klima- og energiministeren beslutte, at afgrænsningen af forekomsten er midlertidig.«

8. § 16 affattes således:

»§ 16. Klima- og energiministeren kan give påbud om, at anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov kan bruges af andre rettighedshavere, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det forudsættes, at de nuværende og planlagte brugeres planlagte anvendelse ikke hindres eller vanskeliggøres urimeligt herved.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan påbyde, at to eller flere kulbrinteforekomster skal udnyttes samordnet, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det.

Stk. 3. Aftaler om forhold omhandlet i stk. 1 og 2 skal umiddelbart efter indgåelse indsendes til klima- og energiministeren.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, hvis enighed om aftale vedrørende brug af anlæg omfattet af stk. 1 eller om samordnet indvinding efter stk. 2 ikke opnås inden rimelig tid, fastsætte vilkår for dette, herunder om betaling. Klima- og energiministeren kan kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for fastsættelse af vilkår.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om andres brug af anlæg, tilvejebringelse af oplysninger i forbindelse med dette, tilrettelæggelse af forhandlinger m.v. i forbindelse med andres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter samt om offentliggørelse af hovedpunkter i indgåede aftaler.

Stk. 6. Stk. 1-5 finder ikke anvendelse på opstrømsrørledningsnet til naturgas.«

9. Efter § 18 indsættes:

»Kapitel 4 a

Særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi

§ 18 a. Tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger finder sted, forelægger klima- og energiministeren en redegørelse for, hvilke områder der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan undlade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet på baggrund af den offentlige indkaldelse efter stk. 1.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter offentlig indkaldelse, jf. stk. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

§ 18 b. Tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende:

- a) ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage indvinding i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterier efter stk. 1 litra 1 og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier, ved bedømmelsen af ansøgere lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1, foretages af ministeren, skal sammensætningen ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren, skal udpegning ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelse af ansøgninger efter § 18 a, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

§ 18 c. For geotermisk energi meddeles tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding for et tidsrum af indtil 6 år, der kan forlænges, såfremt særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 2. Når vilkårene efter en tilladelse efter stk. 1 er opfyldt, har rettighedshaveren ret til forlængelse af tilladelsen med henblik på indvinding. Klima- og energiministeren kan i særlige tilfælde forlænge tilladelsen, selv om vilkårene herfor ikke er opfyldt. Tilladelsen kan dog kun forlænges for de dele af området, hvorfra der agtes indvundet geotermisk energi, og højst for et tidsrum af 30 år. Klima- og energiministeren kan som vilkår for forlængelsen bestemme, at der skal indsendes ansøgning om godkendelse i henhold til § 10 inden for en nærmere fastsat frist.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan, såfremt særlige forhold gør det påkrævet, meddele tilladelser for tidsrum, der er længere end nævnt i stk. 1-2.

§ 18 d. Ved godkendelse af planer for indvindingsforanstaltninger m.m. efter § 10 fastsættes tidspunktet for indvindingens påbegyndelse.«

10. § 23 affattes således:

»**§ 23.** Klima- og energiministeren kan for en nærmere bestemt del af undergrunden på nærmere fastsatte vilkår meddele tilladelse med eneret til efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding. Tilladelse til efterforskning kan meddeles for et tidsrum af indtil 6 år, der kan forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen, såfremt der foreligger særlige omstændigheder. Den samlede efterforskningsperiode kan dog kun undtagelsesvis overstige 10 år.

Stk. 2. Tilladelser meddeles særskilt for henholdsvis efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. I en tilladelse til efterforskning kan der tillægges rettighedshaveren fortrinsret til anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding, forudsat at efterforskningen af den pågældende lokalitet er fuldført, at alle betingelser i efterforskningstilladelsen er opfyldt, og at ansøgningen om lagringstilladelse er indgivet i efterforskningstilladelsens gyldighedsperiode.

Stk. 4. I en tilladelse til efterforskning kan der fastsættes bestemmelser om, hvilke arbejdsforpligtelser rettighedshaveren skal opfylde.

Stk. 5. Tilladelser efter stk.1 kan kun til meddeles en ansøger, der skønnes at være finansielt solid og pålidelig og teknisk kompetent til at drive og kontrollere lokaliteten, og såfremt faglig og teknisk oplæring og uddannelse af operatøren og hele personalet er sikret.

Stk. 6. Tilladelser efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Energipolitiske udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 7. Klima- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om betaling for behandling af ansøgninger om meddelelse af tilladelser som nævnt i stk. 1.

Stk. 8. Klima- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om anvendelse af undergrunden efter stk. 1.«

11. Efter § 23 indsættes:

»§ 23 a. Det fastsættes i en tilladelse efter § 23, hvilket vederlag rettighedshaveren skal betale til staten.

§ 23 b. Efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde.

Stk. 2. Forinden lagring eller anden anvendelse af undergrunden og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for denne virksomhed, herunder driftens tilrettelæggelse, anlæggene hertil, samt en plan for udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra en lagringslokalitet være godkendt af klima- og energiministeren.

Stk. 3. Rettighedshaveren til en tilladelse efter § 23 skal meddele planlagte ændringer i driften af denne til klima- og energiministeren. Ministeren udsteder om nødvendigt en opdateret tilladelse.

Stk. 4. Væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for virksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren forinden, disse iværksættes. Ministeren udsteder en ny eller ajourført tilladelse.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser og tilladelser efter stk. 2 - 4.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om planer for lagring eller anden anvendelse af undergrunden.

§ 23 c. Tilladelser efter § 23 meddeles efter klima- og energiministerens bestemmelse på en af følgende måder:

- 1) Efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.
- 2) Når anvendelse af proceduren efter nr. 1 ikke skønnes at være hensigtsmæssig, kan klima- og energiministeren meddele tilladelse inden for nærmere angivne områder og eventuelt inden for nærmere angivne tidsrum uden at indlede proceduren efter nr. 1. Iværksættelse af en sådan procedure sker ved særskilt bekendtgørelse. Bekendtgørelsen kan først træde i kraft, når en meddelelse om iværksættelse af proceduren er offentliggjort, hvori det som minimum oplyses, hvilke områder der kan indgives ansøgning om, og hvor der kan indhentes nærmere oplysning om vilkårene. Ændringer i bekendtgørelsen meddeles på samme måde.
- 3) Når geologiske eller lagringsmæssige hensyn taler for det, kan klima- og energiministeren meddele tilladelser til et område til indehavere af tilladelser til et tilstødende område uden at anvende procedurerne i nr. 1-2. Indehaverne af tilladelser i alle øvrige tilstødende områder skal

i sådanne tilfælde have mulighed for at indgive ansøgninger og have tilstrækkelig tid hertil samt have adgang til oplysninger om de vilkår m.v., der gælder for sådanne tilladelser.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger finder sted efter stk. 1, nr. 1, eller bekendtgørelse efter til nr. 2 udstedes, forelægger klima- og energiministeren en redegørelse for, hvilke områder eller blokke der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan unklade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet i forbindelse med anvendelse af den i stk. 1, nr. 1, omhandlede procedure.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 5. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om meddelelse af tilladelser efter § 23, herunder om hvilke oplysninger der skal angives i ansøgninger om efterforsknings- og lagringstilladelser.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om betaling for behandling af ansøgninger om meddelelse af tilladelser som nævnt i stk. 1.

§ 23 d. De i § 23 c, stk. 1, nævnte tilladelser meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende

- a) ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage lagring eller anden anvendelse af undergrunden i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterierne efter stk. 1, litra a og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Ved bedømmelsen af ansøgere kan klima- og energiministeren ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1, foretages af ministeren, skal sammensætningen ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren, skal udpegning ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelserne af ansøgninger efter § 23 c, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

Kapitel 6 a

Særlige bestemmelser om geologisk lagring og rørført transport af CO₂ (kuldioxid)

§ 23 e. Undergrundens egnethed til lagring af CO₂ afgøres på grundlag af en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område. Ved geologisk lagring af CO₂ forstås injektion af CO₂-strømme efterfulgt af lagring af CO₂ i underjordiske formationer, og ved lagringskompleks forstås lagringslokaliteten og de geologiske omgivelser, som kan have betydning for den overordnede integritet og sikkerhed ved lagringen, dvs. sekundære indeslutningsformationer.

Stk. 2. En geologisk formation i undergrunden kan kun vælges som lagringslokalitet for CO₂, hvis der under de foreslåede betingelser for anvendelse ikke er væsentlig risiko for udsivning, og der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed. Ved geologisk formation forstås lithostratigrafisk underinddeling i distinkte bjergarter, som kan påvises og kortlægges. Ved lagringslokalitet eller en CO₂-lagringslokalitet forstås et bestemt område med tilhørende volumen inden for en geologisk formation, der anvendes til geologisk lagring af CO₂, samt tilhørende anlæg på jordoverfladen og injektionsanlæg. Ved væsentlig risiko forstås en kombination af sandsynlighed for, at en skade indtræffer, og et omfang af skade, som der ikke kan ses bort fra, uden at der sættes spørgsmålstejn ved formålet med Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, for så vidt angår den pågældende lagringslokalitet. Ved udsivning forstås frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset.

Stk. 3. I tilfælde af mere end én lagringslokalitet i den samme hydrauliske enhed skal de potentielle gensidige trykpåvirkninger være af en sådan karakter, at begge lokaliteter på samme tid kan opfylde kravene i denne lov og bestemmelser fastsat i medfør heraf. Ved hydraulisk enhed forstås et hydraulisk forbundet porevolumen, hvor trykpåvirkning kan måles teknisk, og som er begrænset af flowbarrierer, som f.eks. forkastninger, salthorste, lithologiske grænser, eller af formationens udkieling eller blotning.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om kriterier for karakterisering og vurdering af, om en geologisk formation er egnet som lagringslokalitet for CO₂.

§ 23 f. En CO₂-strøm, hvorved forstås en strøm af stoffer hidrørende fra CO₂-opsamlingsprocesser, som skal injiceres i en lagringslokalitet, skal langt overvejende bestå af kuldioxid. Affald, hvorved forstås stoffer, der er defineret som affald i affaldsbekendtgørelsen, eller andre stoffer må ikke tilsættes med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om kriterier og procedurer for sammensætningen af CO₂-strømme.

§ 23 g. Rettighedshaveren til en lagringslokalitet, hvori der lagres CO₂, skal oprette og føre et register over leverede og injicerede mængder CO₂ samt karakteristika og sammensætning af CO₂-strømmen.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for indholdet af registeret.

§ 23 h. Rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal opstille et program for overvågning af injektionsanlæggene og lagringskomplekset, som beskriver rettighedshaverens tiltag for at sikre en hensigtsmæssig drift af lageret. Rettighedshaveren skal sikre overholdelsen af programmet for overvågning samt sikre, at det kontrolleres på passende måde. Mindst én gang om året skal rettighedshaveren indsende en rapport indsendes til klima- og energiministeren med beskrivelse af programmet samt kontrollen af dette. Rapporten skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om de nævnte forhold i stk. 1, herunder om, hvad programmet for overvågning skal indeholde, og hvordan det skal kontrolleres og indrappøres.

§ 23 i. I tilfælde af udsivning fra eller væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra en CO₂-lagringslokalitet, skal rettighedshaveren straks underrette klima- og energiministeren herom. Ved væsentlig uregelmæssighed forstås enhver uregelmæssighed i CO₂-injektions- eller lagringsoperationerne eller i selve CO₂-lagringskompleksets tilstand, som indebærer risiko for udsivning eller risiko for miljøet eller menneskers sundhed.

Stk. 2. Rettighedshaveren skal træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger for lagringskomplekset, herunder foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed. Ved udbedrende foranstaltninger forstås enhver foranstaltning, der træffes for at udbedre væsentlige uregelmæssigheder eller lukke lækager med henblik på at forhindre eller stands frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset. De udbedrende foranstaltninger træffes som minimum på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger, jf. § 23 b, stk. 2. Planen skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan til enhver tid anmode rettighedshaveren om at træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger samt foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed, herunder yderligere foranstaltninger end dem, der er fastlagt i en plan for udbedrende foranstaltninger.

Stk. 4. Træffer rettighedshaveren ikke de nødvendige udbedrende foranstaltninger, kan klima- og energiministeren selv træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger og inddrive omkostningerne forbundet hermed hos rettighedshaveren.

§ 23 j. Lukning af en CO₂-lagringslokalitet, hvorved forstås endegyldig indstilling af CO₂-injektion i lagringslokaliteten, kan kun ske efter klima- og energiministerens godkendelse.

Stk. 2. En lagringslokalitet lukkes

- 1) hvis de relevante betingelser i CO₂-lagringstilladelsen er opfyldt,
- 2) efter dokumenteret ansøgning fra operatøren, eller
- 3) hvis klima- og energiministeren træffer afgørelse herom i medfør af § 23 m, stk. 1 efter tilbagekaldelse af en CO₂-lagringstilladelse.

Stk. 3. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet er rettighedshaveren ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for, under hvilke betingelser en CO₂-lagringslokalitet kan lukkes.

§ 23 k. Rettighedshaveren skal udarbejde og følge en efterbehandlingsplan for perioden efter lukning af CO₂-lagringslokaliteten, indtil, ansvarsoverdragelse finder sted. Efterbehandlingsplanen forelægges klima- og energiministeren til godkendelse.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for indholdet af efterbehandlingsplanen.

§ 23 l. Klima- og energiministeren revurderer og ajourfører om nødvendigt eller tilbagekalder som en sidste udvej tilladelsen til lagring af CO₂:

- 1) hvis der sker udsivning eller forekommer væsentlige uregelmæssigheder, eller der er risiko herfor, eller
- 2) hvis det forekommer nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for revurdering, ajourføring og tilbagekaldelse af tilladelser til lagring af CO₂.

§ 23 m. Hvis en tilladelse til lagring af CO₂ tilbagekaldes i medfør af § 23 l eller § 30, stk. 1, udsteder klima- og energiministeren enten en ny lagringstilladelse til en anden rettighedshaver eller lukker CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 2. Indtil udstedelsen af en ny CO₂-lagringsstilladelse overtager ministeren midlertidigt alle forpligtelser vedrørende CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 3. Hvis klima- og energiministeren beslutter, at CO₂-lagringslokaliteten skal lukkes, overtager klima- og energiministeren ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 4. Ministeren inddriver omkostninger forbundet med overtagelse af ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten hos den tidligere rettighedshaver.

§ 23 n. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 j, stk. 2, nr. 1-2, overdrages alle juridiske forpligtelser vedrørende lagringslokaliteten til klima- og energiministeren på dennes initiativ eller efter anmodning fra rettighedshaveren, hvis alle de følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Alle tilgængelige oplysninger peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet.
- 2) Et tidsrum på ikke mindre end 20 år efter tidspunktet for lukning af CO₂-lagringslokaliteten er passeret, medmindre rettighedshaveren kan godtgøre, at kriteriet efter nr. 1 er opfyldt inden udløbet af den pågældende periode.
- 3) De finansielle forpligtelser efter § 23 q er opfyldt.
- 4) CO₂-lagringslokaliteten er forsegleet, og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter og om hvilken dokumentation, som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 o. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 j, stk. 2, nr. 3, anses ansvarsoverdragelsen først for at finde sted, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når lagringslokaliteten er forsegleet og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter og om hvilken dokumentation, som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 p. En rettighedshaver til en CO₂-lagringslokalitet skal stille en gyldig og ikrafttrådt finansiell sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, for de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, skal jævnlige tilpasses for at tage hensyn til ændringer i den vurderede risiko for udsivning og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhedsstillelse skal være gyldig og trådt i kraft, inden injektion i en lagringslokalitet påbegyndes.

Stk. 2. Den finansielle sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, jf. stk. 1, skal fortsat være gyldig og i kraft:

- 1) Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 j, stk. 2, nr. 1-2, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til klima- og energiministeren, jf. § 23 p.
- 2) Efter tilbagekaldelse af en tilladelse til lagring af CO₂, jf. § 23 l eller § 30, stk. 1:
 - a) Indtil udstedelsen af en ny tilladelse til lagring af CO₂.
 - b) Hvis lokaliteten er lukket i medfør af § 23 m, stk. 1, indtil ansvarsoverdragelse har fundet sted efter § 23 o, forudsat at de finansielle forpligtelser er opfyldt efter § 23 q.

Stk. 3. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for etablering, tilpasning og opretholdelse af den finansielle sikkerhedsstillelse samt beregning af dækningen af denne.

§ 23 q. Før ansvarsoverdragelse i henhold til § 23 n finder sted, skal rettighedshaveren stille et beløb til rådighed for klima- og energiministeren, som dækker de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år. Med forbehold for § 23 r inddrives der ikke andre omkostninger efter ansvarsoverdragelsen.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om beregning og betaling af omkostninger nævnt i stk. 1.

§ 23 r. Har rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet forud for eller i forbindelse med ansvarsoverdragelsen begået fejl, herunder givet mangelfulde data, fortiet relevante oplysninger, udvist uagtsomhed, begået svig eller udvist forsømmelse, inddriver klima- og energiministeren de omkostninger, der er påløbet efter ansvarsoverdragelsen hos den tidligere rettighedshaver.

§ 23 s. Potentielle brugere har ret til at benytte CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter mod betaling, jf. dog stk. 3. Ved CO₂-transportnet forstås et net af rørledninger, herunder tilknyttede boosterstationer, til transport af CO₂ til lagringslokaliteten.

Stk. 2. Priser og betingelser for transport i CO₂-transportnet og lagring i CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1, fastsættes af henholdsvis CO₂-transportnetselskabet og lagringsselskabet. Selskaberne skal offentliggøre tariffer og betingelser for brug af CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

Stk. 3. CO₂-transportnet- og lagringsselskaber kan nægte adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter i henhold til stk. 1, hvis de ikke råder over den fornødne kapacitet. Afslag skal være behørigt begrundet.

Stk. 4. CO₂-transportnet- og lagerselskaber, som nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, skal foretage de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale for dem, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljøet ved CO₂-transport og geologisk lagring.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter.

Stk. 6. Klima- og energiministeren fastsætter regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

§ 23 t. Etablering og drift af rørledningsanlæg til brug ved transport og lagring af CO₂ må kun finde sted med klima- og energiministerens tilladelse.

Stk. 2. En tilladelse kan meddeles på vilkår, herunder om linjeføring, dimensioner, ejerforhold og betaling herfor.

Stk. 3. Stk. 1 og stk. 2 finder ikke anvendelse på lokale rørledninger, der indgår i anlæg, som anvendes til lagring af CO₂.

§ 23 u. Klima- og energiministeren fastsætter regler om oprettelse af et register over udstedte tilladelser til lagring af CO₂ og lukkede CO₂-lagringslokaliteter.«

12. I § 28 a, *stk. 6*, indsættes efter 2. pkt.:

»Ministeren underretter Europa-Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.«

13. I § 28 b indsættes efter »træffer«: »i forbindelse med projekter på havområdet«.

14. § 37 a affattes således:

§ 37 a. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af klima- og energiministeren efter denne lov eller regler udstedt i henhold til loven.

Stk. 2. Klageberettiget er

- 1) adressaten for afgørelsen
- 2) enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen, og

3) offentlige myndigheder.

Stk. 3. Endvidere er lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, eller som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser, klageberettiget for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17, 23 b, 23 u og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b. Disse foreninger eller organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres vedtægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål opfylder de angivne krav.

Stk. 4. Klagen skal være indgivet skriftligt til Energiklagenævnet inden 4 uger fra tidspunktet, hvor afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Stk. 5. En tilladelse i henhold til §§ 10, 17, 23 b, 23 u og 28, hvor tilladelsen tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b, må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Stk. 6. Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 5 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Stk. 7. Afgørelser truffet af Energistyrelsen eller en anden statslig myndighed, som ministeren har henlagt sine beføjelser til, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed end Energiklagenævnet. Energiklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

15. I § 37 b, *stk. 1*, erstattes »2 medlemmer med særlig sagkundskab inden for henholdsvis efterforskning og indvinding af kulbrinter og inden for havmiljø« med »1 medlem med særlig sagkundskab inden for efterforskning og indvinding af det pågældende råstof eller inden for den pågældende lagring eller anden anvendelse af undergrunden og 1 medlem med særlig sagkundskab inden for inden for havmiljø.«

16. Efter § 37 b indsættes:

§ 37 c. Søgsmål til prøvelse af afgørelser truffet af Energiklagenævnet efter loven eller regler udstedt i henhold til loven skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen. Afgørelser kan ikke indbringes for domstolene, før den endelige administrative afgørelse foreligger.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juni 2011.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Implementering af CCS-direktivet
 - 2.1. Carbon Capture and Storage
3. Indføjelser af særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi
4. Revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af anvendelsen af undergrund
5. Ministerens mulighed for at påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg
6. Revision af undergrundslovens § 10, vedrørende godkendelse af planer for indvinding af råstoffer
7. Økonomiske konsekvenser for det offentlige
8. Administrative konsekvenser for det offentlige
9. Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet
10. Administrative konsekvenser for erhvervslivet
11. Administrative konsekvenser for borgerne
12. Miljømæssige konsekvenser
13. Forholdet til EU-retten
14. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
15. Sammenfattende skema

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at implementere Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid (CCS-direktivet), som blev vedtaget som en del af klima- og energipakken i december 2008. Direktivet skal være implementeret i national lovgivning senest den 25. juni 2011.

Dertil foreslås det med lovforslaget at foretage justering af den bestemmelse, som regulerer godkendelser af planer for etablering af anlæg til indvinding af råstoffer.

Dernæst foreslås en revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af undergrundens anvendelse, således at visse anvendelser efter en konkret vurdering kan nyde fortrin frem for andre. Samtidig foreslås etableret en række bestemmelser for meddelelse af tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi, som hidtil ikke har været særskilt.

Endelig foreslås en revision af den bestemmelse, som bemyndiger ministeren til at påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg til behandling og transport af olie og gas.

Lovforslaget indeholder herudover enkelte justeringer og lovtekniske ajourføringer.

2. Implementering af CCS-direktivet

CCS-direktivet, blev vedtaget som en del af klima- og energipakken i december 2008. Hensigten med direktivet er at give mulighed for at modvirke klimaforandringerne ved at lagre CO₂ i geologiske formationer i undergrunden. Direktivet har yderligere til hensigt at sikre, at denne lagring af CO₂ i undergrunden kan ske på en miljø- og sikkerhedsmæssig forsvarlig måde. Lovforslaget skaber en retlig ramme for geologisk lag-

ring af CO₂. Det skal i den forbindelse bemærkes, at det er op til hver enkelt medlemsstat at beslutte, om man vil tillade lagring af CO₂ på dets område. Danmark har således ikke tidligere tilladt deponering af affald i Danmarks undergrund i henhold til undergrundsloven.

CCS-direktivet indeholder bestemmelser, der fastsætter nærmere kriterier for lagringslokaliteter, lagrings-tilladelser, overvågning, tilsyn, foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, nedlukning og efterbehandling af lagre, finansiel sikkerhedsstillelse og overdragelse af ansvar af lagre til staten.

§ 23 i den gældende undergrundslov indeholder hjemmel til at tillade lagring i underrunden og § 25-27 indeholder hjemmel til at føre tilsyn med tilladelser meddelt i medfør af loven. I dag er der eksempelvis udstedt tilladelser til lagring af naturgas i medfør af den gældende § 23. Bestemmelserne er dog ikke tilstrækkelig til at kunne siges at have implementeret alle ovennævnte bestemmelser i CCS-direktivet. Med lovforslaget foreslås derfor indført en række nye bestemmelser, som udvider anvendelsesområdet således at de krav, som stilles i medfør af direktivet, også dækkes af loven.

I lovforslaget er pligtsubjektet betegnet som rettighedshaver, hvorimod CCS-direktivet benytter betegnelsen operatør. Betegnelsen rettighedshaver er anvendt i lovforslaget ud fra den betragtning, at et konsortium af virksomheder kan være en rettighedshaver, hvorefter en af disse eller en tredjepart udpeges til operatør.

2.1. Opsamling, transport og lagring af CO₂ i undergrunden

Opsamling, transport og lagring af CO₂ i undergrunden omtales ofte som CCS - Carbon Capture and Storage.

Der findes teknikker til opsamling af CO₂ fra udledningssteder for CO₂ som eksempelvis kraftværker. Der findes dog ikke noget sted i verden anvendelse af sådanne teknikker til opsamling af CO₂ på kraftværker af kommerciel størrelse. Flere steder i verden er der planer om etablering af demonstrationsanlæg for opsamling af CO₂ fra store punktkilder for CO₂ udledning som eksempelvis kraftværker af kommerciel størrelse.

Transport af CO₂ kan ske med skib eller i rørledning. I USA findes der netværk af rørledninger til transport af CO₂. I disse rørledninger transporteres naturligt forekommende CO₂, som produceres fra lag i undergrunden. Denne CO₂ anvendes til injektion i oliefelter på land med det formål at øge olieindvindingen fra feltet. Ved at anvende denne teknik kan der produceres olie fra lagene i undergrunden, som det ellers ville være meget vanskeligt at producere på anden måde. Metoden med injektion af CO₂ i et oliefelt for at øge olieproduktionen kan muligvis også anvendes på danske oliefelter i Nordsøen.

Lagring/deponering af CO₂ i undergrunden kan primært finde sted i sandstenslag i undergrunden. Sandstenslagene skal være beliggende i ca. 1000 meters dybde eller dybere. Sandstenslagene skal indgå i en geologisk struktur i undergrunden således at den injicerede CO₂ vil forblive i sandstenslagene. Over sandstenslagene skal der være tætte lag af lersten, som kan hindre CO₂ i at trænge opad. Lagring af CO₂ i undergrunden minder på mange måder om den teknologi, som anvendes ved lagring af naturgas i undergrunden. I Danmark anvendes eksempelvis sandstenslag i en geologisk struktur i undergrunden ved Stenlille på Sjælland til lagring af naturgas.

Der er interesse for lagring af CO₂ i Danmark. Der er således allerede indsendt en ansøgning om tilladelse til anvendelse af undergrunden til lagring af CO₂ efter bestemmelserne i lovens § 23 om anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding. Ansøgningen omfatter et område nordvest for Aalborg. Stillingtagen til ansøgningen afventer, at CCS direktivets bestemmelser er gennemført i dansk lovgivning.

3. Indføjelser af særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi.

I dag meddeles tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi efter bestemmelserne i undergrundsloven. Tilladelser kan udstedes af klima- og energiministeren i medfør af lovens § 5, efter at sagen har været forelagt for et af Folketinget nedsat udvalg, jf. undergrundslovens § 6. Herudover er selve meddelelsen af tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi ikke reguleret i detaljer i undergrundsloven. Indtil efteråret 2010 har der kunnet indsendes ansøgninger om geotermistilladelser når som helst, og ansøgningerne er blevet behandlet i den rækkefølge, de er indkommet. Efter udbud i efteråret 2010

er der indført en ny procedure for indkaldelse af ansøgninger om nye geotermitilladelser til fjernvarmeproduktion. Formålet hermed var bl.a. at sikre offentlighed og gennemsigtighed i tildelingsprocessen. I lyset af de erfaringer, der vil blive indhøstet med den nye procedure for indkaldelse af ansøgninger om geotermitilladelser til fjernvarmeproduktion, vil proceduren blive justeret, hvis der er behov herfor. Indvinding af geotermisk energi til andet end fjernvarmeproduktion har endnu ikke været aktuelt i Danmark.

Ved indvinding af geotermisk energi kan varme fra geologiske lag i undergrunden fra ca. 800 til 3000 meters dybde udnyttes til produktion af f.eks. fjernvarme, opvarmning af gartnerier eller badelande. Hvis der er tale om borerer efter varme fra lag i undergrunden, der ligger dybere end 250 meter under terræn, anses sådanne borerer som udgangspunktet som værende geotermiske borerer.

Der kan for tiden konstateres en øget interesse for at udnytte geotermisk energi. Da geotermisk energi er både en forureningsfri og klimavenlig energiteknologi vil denne energiform i fjernvarmeforsyning kunne erstatte fossile brændsler og hermed nedbringe drivhusgasemissioner. På denne baggrund arbejder regeringen for at fremme brugen af geotermisk energi. Det er vurderingen, at der i Danmark generelt er gode muligheder for at indvinde geotermisk energi.

DONG VE A/S afgav i efteråret 2010 hovedparten af arealerne under selskabets eneretsbevilling af 8. december 1983 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. Afgivelsen af arealerne indebærer, at der nu er en del ledige områder, hvor der kan gives tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. På den baggrund blev der i større omfang end tidligere åbnet for, at andre selskaber kan få adgang til tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi. Sammenholdt med den øgede interesse blandt især fjernvarmeselskaber for at udnytte geotermisk energi er der behov for, at grundlaget for rammerne for meddelelse af tilladelser til udnyttelsen af geotermisk energi præciseres. Det er på den baggrund relevant, at der indføres særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi for at klarlægge principperne for tildeling af tilladelser, for tilladelsernes varighed og vilkår herfor.

For at skabe offentlighed og gennemsigtighed om hvordan der kan indsendes ansøgninger om tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi og for at sikre lovhjemmel til at fastsætte bl.a. udvælgelseskriterier foreslås en række bestemmelser for meddelelse af tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi etableret med et nyt kapitel 4 a. Det foreslåede kapitel er i vidt omfang inspireret af de eksisterende bestemmelser i undergrundslovens kapitel 4 om efterforskning og indvinding af kulbrinter.

En tilladelse til efterforskning og indvinding af geotermisk energi i medfør af undergrundslovens § 5 fritager ikke indehaveren af tilladelsen for at indhente de nødvendige tilladelser og godkendelser i medfør af undergrundsloven og lovgivningen i øvrigt. Produktion og levering af fjernvarme fra geotermiske anlæg er eksempelvis omfattet af bestemmelser i varmforsyningsloven.

4. Revision af undergrundslovens § 5, således at der kan ske en prioritering af anvendelsen af undergrunden

I medfør af tilladelser efter undergrundsloven anvendes den danske undergrund både til indvinding af råstoffer og til lagring.

Råstofindvindingen har hidtil omfattet olie- og gasindvinding, saltindvinding og indvinding af geotermisk energi. Olie- og gasindvindingen har hidtil foregået i Nordsøen, men der foregår tillige efterforskning af olie- og gas både på land og i de indre danske farvande, hvor efterforskningen dog indtil videre ikke har ført til kommercielle fund. Indvinding af salt ved opskylning fra undergrunden foregår alene fra Hvornum salthorsten ved Mariager. Indvinding af geotermisk energi sker to steder i Danmark, nemlig ved Thisted og på Amager. Et igangværende geotermiprojekt i Sønderborg Kommune forventes at føre til etablering af et geotermisk anlæg ved Sønderborg.

Der er to steder i Danmark, hvor undergrunden i dag benyttes til lagring. Ved Lille Torup i Jylland og ved Stenlille på Sjælland lagres naturgas i undergrunden. Der er endvidere indgivet en ansøgning om tilladelse til etablering af et gaslager i undergrunden ved Tønder, og der er ansøgt om tilladelse til at anvende undergrunden ved Vedsted, Nordvest for Ålborg, til deponering af CO₂.

Allerede i dag gives tilladelser til f.eks. efterforskning og indvinding som eneretstilladelser til et bestemt råstof. En eksisterende tilladelse er ikke til hinder for, at der inden for tilladelsens område kan tillades an-

dre at f.eks. efterforske og indvinde andre råstoffer end de af den konkrete tilladelse omfattede eller at anvende undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding samt at foretage videnskabelige undersøgelser. Hvis der f.eks. gøres fund af forskellige råstoffer, der ikke kan indvindes samtidigt, bestemmer Energistyrelsen, hvilken aktivitet, der skal nyde fortrin.

Den samme del af undergrunden vil typisk ikke samtidigt kunne anvendes til flere formål. På den baggrund vil det derfor i visse situationer kunne være relevant at prioritere, hvilken anvendelse af undergrunden der skal nyde fortrin, således at tildeling af tilladelser ikke alene sker efter ”først-til-mølle”-princippet.

Undergrundsloven indeholder ikke i dag bestemmelser, der direkte giver mulighed for at foretage en direkte prioritering af undergrundens anvendelse i forbindelse med meddelelse af tilladelser. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget om undergrundsloven fra 1981 omtales dog i forbindelse med § 23 vedrørende tilladelser til lagring og andre formål, at det bør sikres, at anvendelsen af undergrunden sker ud fra en vurdering af samfundets langsigtede behov, og at udnyttelsestakten herunder rækkefølgen af de forskellige anvendelsesmuligheder sikrer den bedst mulige udnyttelse af ressourcerne.

Samfundsudviklingen forventes imidlertid at medføre, at konkurrencen om undergrundens råstoffer og øvrige anvendelsesmuligheder bliver større. På den baggrund foreslås der med lovforslaget indført en hjemmel til at afslå at behandle uopfordrede nye ansøgninger om tilladelser til efterforskning og indvinding af råstoffer samt til at reservere bestemte arealer til konkrete formål. Det bemærkes samtidig, at prioritering af undergrunden med henblik på lagring eller anden anvendelse forudsættes at være foretaget før eventuelle udbud herom iværksættes.

Den foreslåede bestemmelse, der skal give adgang til at foretage en prioritering af undergrunden, berører som udgangspunkt ikke eksisterende enerettstilladelser.

Prioritering af undergrunden med henblik på lagring eller anden anvendelse forudsættes at være foretaget før eventuelle udbud herom iværksættes.

Det er hensigten i forbindelse med administrationen af den foreslåede bestemmelse at forelægge en redegørelse for Folketingets Energipolitiske Udvalg i tilknytning til afgørelser af principiel karakter.

5. Ministerens mulighed for at påbyde samordnet indvinding og udnyttelse af anlæg

Der er etableret en række anlæg i Nordsøen til brug for indvinding, behandling og transport af olie og gas. Mange af anlæggene i denne infrastruktur har i dag ledig kapacitet, da produktionen af olie og gas er faldende. Det er derfor ønskeligt, at disse anlæg, hvor ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn taler for det, i videst mulig omfang anvendes af tredjepart i forbindelse med indvinding af nye forekomster eller videreudbygning i forbindelse med eksisterende forekomster. En sådan anvendelse kan medføre, at driftsomkostningerne pr produceret enhed på et anlæg bliver reduceret, således at det bliver økonomisk at indvinde en større del af den tilstedeværende olie og gas i det eller de felter anlægget betjener. Tilstedeværelsen af anlæggene, som er etableret og forrentet ved indvinding af de forekomster, der var grundlaget for etableringen, kan gøre det rentabelt at indvinde forekomster af olie og gas, det ikke vil være kommercielt at indvinde, hvis de selv skulle betale for nye anlæg. Det vil således kunne blive muligt at indvinde økonomisk marginale forekomster. Alternativet til sådanne anvendelser af eksisterende anlæg vil være afvikling af anlæggene, når det bliver uøkonomisk at fortsætte produktionen fra de nuværende felter.

Den gældende bestemmelse giver ministeren mulighed for at påbyde samordnet udnyttelse af to eller flere kulbrinteforekomster. Ligeledes kan ministeren i mangel af enighed om betalingen fastsætte denne. Erfaringerne har vist, at andre vilkår end betaling i en aftale om tredjepartsadgang kunne have lige så stor økonomisk betydning som selve betalingen, f.eks. vil ansvar i forbindelse med de fornødne ombygninger og efterfølgende drift kunne have afgørende betydning for, om tredjepart ønsker at benytte et eksisterende anlæg. I lyset af erfaringerne og den praksis, der har udmøntet sig i andre lande omkring Nordsøen, er der derfor behov for at modernisere den gældende bestemmelse ved at foretage en præcisering og udbygning. Med forslaget vil ministeren også kunne fastsætte sådanne typer vilkår ud over vilkår om betaling.

6. Revision af undergrundslovens § 10 vedrørende godkendelse af planer for indvinding af råstoffer

Den gældende § 10 fastslår, at efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås. Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for virksomheden herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæggene hertil være godkendt af klima- og energiministeren. Bestemmelsen betyder, at rettighedshavere til indvinding af råstoffer skal indsende en plan til ministerens godkendelse, som beskriver det overordnede koncept for hvordan man ønsker at udnytte en olieforekomst, hvilken type anlæg man ønsker at anvende (f.eks. bemanded, ubemanded eller en havbunds-løsning) og designet heraf, hvordan olien ilandføres m.v. Opstår der undervejs behov for at foretage væsentlige ændringer eller tilføjelser i en sådan plan, skal disse også godkendes efter loven. Ved godkendelse af sådanne planer er det almindelig praksis, at der fastsættes vilkår om f.eks. indsendelse af arbejdsplaner, tidsplaner samt indsendelse af redegørelser for indvindingsforhold inden arbejdet påbegyndes m.v.

Den gældende § 10 i undergrundsloven videreføres i lovforslaget, men opdeles, således at den fremstår mere overskuelig, idet der ved lovforslaget foreslås tilføjet en bestemmelse om, at væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for indvindingsvirksomheden også skal godkendes af klima- og energiministeren. Derudover tilføjes en bestemmelse om, at klima- og energiministeren i forbindelse med godkendelse af disse indvindingsplaner kan fastsætte nærmere vilkår herfor. Begge tilføjelser er en kodificering af den praksis, der har udviklet sig siden lovens ikrafttræden den 1. juli 1981.

De oprindelige bemærkninger til den gældende § 10 omtaler, at indvindingsvirksomhed skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde, herunder i sikkerhedsmæssig henseende. Vedtagelsen af offshore-sikkerhedsloven indebar, at de sikkerhedsmæssige godkendelser af offshoreanlæg og rørledninger mellem offshoreanlæg og rørledninger fra offshoreanlæg til land overgik til at blive behandlet i henhold til offshore-sikkerhedsloven. Dette medfører, at forudsætningerne for bemærkningerne til den gældende § 10 er ændrede for så vidt angår godkendelse af konkrete sikkerhedsmæssige forhold for offshoreindvindingsforanstaltningerne. Dette er nu præciseret i bemærkningerne til den foreslåede § 10.

7. Økonomiske konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke umiddelbart at have økonomiske konsekvenser for det offentlige. Dog skal nævnes, at såfremt man vælger at tillade lagring af CO₂ i den danske undergrund, vil staten på et tidspunkt skulle overtage ansvaret for et sådant lager. Ved ansvarsoverdragelsen skal operatøren stille et beløb til rådighed for staten, som mindst dækker overvågningsomkostninger i 30 år. Hvis der dog senere af uforudsete årsager viser sig, at der sker udsivning fra lageret, vil staten skulle dække udgifterne til sikring af CO₂-lageret og til udbedrende foranstaltninger.

8. Administrative konsekvenser for det offentlige

CCS-direktivets artikel 25 pålægger de medlemsstater, som vælger at tillade lagring af CO₂, at oprette og føre et register over udstedte lagringstilladelser og lukkede lagringslokaliteter. Dette vurderes dog ikke for nærværende at påføre det offentlige en sådan administrativ byrde, at der er behov for yderligere ressourcer til oprettelse og administration af et sådant register.

9. Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

10. Administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget vurderes ikke at have administrative konsekvenser for erhvervslivet.

11. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget vurderes ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

12. Miljømæssige konsekvenser

Såfremt geologisk lagring af CO₂ tillades på dansk territorium kan dette have positive miljømæssige konsekvenser, idet den CO₂, som ellers ville have været udledt i atmosfæren bliver opsamlet og lagret i undergrunden. Skulle der ske et udslip fra et sådant lager vil dette dog kunne have negative konsekvenser på miljøet. Der vil dog før tilladelse til et sådant lager udstedes skulle udføres en vurdering af påvirkning på miljøet (VVM).

13. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget gennemfører dele af direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.

14. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

.....

15. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Hvis der sker udslip fra et CO ₂ -lager efter ansvars-overdragelse til staten, vil staten selv skulle afholde udgifter til udbedrende foranstaltninger.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Den CO ₂ , som ellers ville have været udledt i atmosfæren bliver opsamlet og lagret i undergrunden.	Skulle der ske et udslip fra et CO ₂ -lager vil dette kunne have negative konsekvenser på miljøet. Der vil dog før tilladelse til et sådant lager udstedes skulle udføres en vurdering af påvirkning på miljøet (VVM).
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget gennemfører dele af Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/31/EF om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Fodnoten foreslås ændret, således at det fremgår, at CCS-direktivet implementeres ved lovforslaget. Derudover er Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979, som ændret senest ved Rådets forordning (EF) nr. 807/2003 af 14. april 2003 (Fuglebeskyttelsesdirektivet) erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF. Dette foreslås således også ændret i fodnoten.

Til nr. 2

CCS-direktivets artikel 2, stk. 1 fastslår, at direktivet finder anvendelse på geologisk lagring af CO₂ på medlemsstaternes område, i deres eksklusive økonomiske zoner og på deres kontinentalsokler som defineret i De Forenede Nationers havretskonvention (UNCLOS). I den gældende § 1, stk. 3, i undergrundsloven nævnes kun kontinentalsokkelområde. Det foreslås derfor, at tilføje ”og i den eksklusive økonomiske zone” til bestemmelsen, således at lovteksten er i overensstemmelse med direktivet.

Til nr. 3

Den foreslåede tilføjelse til § 2 a er en konsekvens af den foreslåede ændring til § 1, stk. 3, jf. bemærkningerne til nr. 2.

Til nr. 4

Det foreslås, at der indføres en hjemmel til i visse tilfælde at afslå at behandle ansøgninger om nye tilladelser til efterforskning og indvinding af råstoffer samt til at reservere bestemte arealer i undergrunden til bestemte formål. Baggrunden herfor er, at det er forventningen, at der fremover vil blive større konkurrence om råstofferne og om lagringsmulighederne i undergrunden.

Da det normalt ikke er al anvendelse af undergrunden, der kan finde sted på det samme areal på samme tid, vil der kunne opstå konflikter mellem forskellige eksisterende, planlagte eller ønskede aktiviteter. De geologiske lag, som kan udnyttes til produktion af geotermisk energi, kan under visse forhold også udnyttes til andre formål som eksempelvis lagring af naturgas eller deponering/lagring af CO₂.

Hvis en ansøgning om f.eks. en kulbrintetilladelse omfatter et område, der er særligt egnet til lagring af f.eks. naturgas eller CO₂ vil det kunne tænkes at være formålstjenligt at kunne afvise denne ansøgning, da der er et begrænset antal områder, som er velegnede til lagring. Endvidere vil det kunne være hensigtsmæssigt, hvis et område i undergrunden er særligt velegnet til indvinding af f.eks. kulbrinter, og det er vurderingen, at denne anvendelse ikke kan kombineres med anvendelse af det samme område til f.eks. indvinding af geotermisk energi, at der efter en konkret vurdering er adgang til at undlade at fremme en ansøgning om en geotermistilladelse.

Hertil kommer, at det er vurderingen, at der fremover vil kunne opstå situationer, hvor det vil være hensigtsmæssigt, at enkelte områder i undergrunden reserveres til bestemte aktiviteter, der dårligt kan forenes med anden udnyttelse af undergrunden. I sådanne situationer vil der være behov for at kunne vælge at undlade at fremme en ny ansøgning om en tilladelse til efterforskning og indvinding af råstoffer i undergrunden. Hvis det vælges at reservere et bestemt område i undergrunden til bestemte aktiviteter, vil det kunne fremgå af kommende udbud af arealer til efterforskning og indvinding af råstoffer.

Den foreslåede bestemmelse berører som udgangspunkt ikke eksisterende eneretstilladelser. Eksisterende tilladelser er meddelt som eneretstilladelser til f.eks. efterforskning og indvinding af et bestemt råstof. En meddelt eneretstilladelse er imidlertid ikke til hinder for, at der inden for tilladelsens område kan tillades andre at foretage forundersøgelser af undergrunden med henblik på efterforskning og indvinding, at efterforske og indvinde andre råstoffer end de af den konkrete tilladelse omfattede, at etablere og drive rørledningsanlæg til brug ved virksomhed omfattet af undergrunden, at anvende undergrunden til lagring eller andre

formål end indvinding samt at foretage videnskabelige undersøgelser. Hvis der f.eks. gøres fund af forskellige råstoffer, der ikke kan indvindes samtidigt, bestemmer Energistyrelsen allerede efter de gældende bestemmelser, hvilken aktivitet, der skal nyde fortrin.

I forbindelse med fremtidige udbud af arealer til efterforskning og indvinding af råstoffer vil der f.eks. i udbudsmaterialet kunne tages højde for, at visse arealer reserveres til bestemte aktiviteter. Herudover indføres der en mulighed for at undlade at behandle uopfordrede ansøgninger. Det forhold, at det i en given situation på et givent tidspunkt vælges at undlade at behandle en uopfordret ansøgning eller der gives afslag på en ansøgning med henvisning til, at arealet er reserveret til et bestemt formål, vil ikke være til hinder for, at der på et senere tidspunkt vil kunne meddeles en tilladelse til en tilsvarende aktivitet, såfremt forholdene har ændret sig eller samfundsudviklingen i øvrigt tilsiger det.

Til nr. 5

§ 10 foreslås opdelt, således at den fremstår mere overskuelig, idet der ved lovforslaget foreslås tilføjelse af stk. 3 og 4.

Stk. 1 er en videreførelse af 1. pkt. i den gældende § 10. Herved videreføres, at det overordnede hensyn, der skal tages ved efterforsknings- og indvindingsvirksomhed, er, at virksomheden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås. De oprindelige bemærkninger til § 10 omtaler, at der ved forsvarlig og hensigtsmæssig måde, bl.a. tænkes på forsvarlighed og hensigtsmæssighed i teknisk, ressourcemæssig og sikkerhedsmæssig henseende. Vedtagelsen af offshoresikkerhedsloven den 1. juli 2006 indebar, at de sikkerhedsmæssige godkendelser af offshoreanlæg overgik til at blive behandlet i henhold til offshoresikkerhedsloven og med ændringen af offshoresikkerhedsloven i 2007 gjaldt dette også for rørledninger mellem offshoreanlæg og rørledninger fra offshoreanlæg til land. Dette medfører, at forudsætningerne for bemærkningerne til den nuværende § 10 er ændrede, for så vidt angår godkendelse af konkrete sikkerhedsmæssige forhold på indvindingsforanstaltningerne, der svarer til offshoresikkerhedslovens anvendelse på offshoreanlæg og visse rørledninger mellem offshoreanlæg.

Stk. 2 er en videreførelse af 2. pkt. i den gældende § 10. Det er hensigten, at planen for indvindingsvirksomheden, som skal godkendes efter stk. 2, skal indeholde en beskrivelse af produktionens tilrettelæggelse samt konceptet for de anlæg og eventuelle rørledninger, der forbinder anlæggene, som feltet skal udnyttes fra. Godkendelser af de konkrete sikkerhedsmæssige aspekter på offshoreanlæg og offshore rørledninger håndteres alene efter offshoresikkerhedsloven.

Ved forslaget om tilføjelsen af *stk. 3* foreslås, at væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for indvindingsvirksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren, forinden disse iværksættes. I praksis sker udbygninger af olie- og gasforekomster i Danmark trinvis. Rettighedshaverne får undervejs større viden om forholdene i undergrunden, og der kan på den baggrund være behov for at revidere eksisterende planer eller planlægge nye aktiviteter, således at der sker en bedre udnyttelse af ressourcerne i forekomsten, som f.eks. ændring af produktionsanlæg eller plan for nye borer, altså arbejder, som kræver større investeringer. Ved forslaget vil sådanne aktiviteter kræve særskilt godkendelse ud over den oprindeligt godkendte plan for indvindingsvirksomheden.

I *stk. 4* foreslås, at ministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser efter stk. 2 og 3. Ved godkendelser af planer for indvindingsvirksomhed kan det være nødvendigt at fastsætte vilkår i forbindelse hermed. Det kan eksempelvis dreje sig om vilkår om indsendelse af arbejdsplaner og tidsplaner, indsendelse af redegørelser for indvindingsforhold inden arbejder påbegyndes, m.v.

Til nr. 6

Ændringen foretages for at præcisere, at der med ”litra a og b” henvises til litra a og b i § 12 a, *stk. 1*.

Til nr. 7

Den gældende § 13 i undergrundsloven videreføres i lovforslaget, men med en tilføjelse i *stk. 2*, således at det fremgår, at en afgrænsning kan være midlertidig. Tilføjelsen er en kodificering af den praksis, der har

udviklet sig siden lovens ikrafttræden den 1. juli 1981. Det fremgår af bestemmelsen, at tilladelsen forlænges, hvilket betyder, at der fortsat kan udføres efterforskningsaktiviteter inden for den arealbegrænsede tilladelse, eftersom tilladelser meddeles som kombinerede efterforsknings- og indvindingstilladelser. Når rettighedshaveren har udført de efterforskningsarbejder denne har påtaget sig efter § 13, stk. 1, har rettighedshaveren ret til en forlængelse for de dele af området, der omfatter kommercielt indvindelige forekomster. Tilladelser efter undergrundslovens § 13, stk. 1, gives med en efterforskningsperiode på indtil 6 år. Denne periode kan forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen. Den samlede efterforskning kan dog kun undtagelsesvis overstige 10 år. I praksis er der meddelt en række forlængelser af efterforskningsperioden ud over 10 år, primært hvis rettighedshaveren har påtaget sig yderligere efterforskningsforpligtelser, der giver god mening på det konkrete område og i den konkrete sammenhæng.

Hensigten med forslaget om en midlertidig afgrænsning er, at efterforskningsmål i andre niveauer eller i randområder kan modnes til indvinding eller afgives, hvis rettighedshaverne ikke ønsker at udnytte dem. For et midlertidigt afgrænset område kan afgrænsningen ændres flere gange, efterhånden som resultaterne fra vurderingsaktiviteterne fremkommer. Det har hidtil været praksis, at tilladelserne ved forlængelse med henblik på produktion kun var begrænset nedadtil. Rettighedshaverne havde således hele volumet over dybdegrænsningen inden for arealbegrænsningen. Ved tilladelser til meget dybtliggende forekomster er der en stigende sandsynlighed for derved at inkludere højere liggende forekomster. Ved at gøre afgrænsningen midlertidig vil det være muligt også at indføre et øvre dybdekriterium.

Til nr. 8

Brug af eksisterende anlæg kan ud over enhver form for indvinding, behandling og transport af olie og gas for tredjepart også omfatte levering af ydelser fra et anlæg til tredjepart, f.eks. i form af vand og gas til injektion, modtagelse af vand, som er indvundet sammen med olie og gas, til rensning, levering af el, løftegas til brug for produktion, lagring af olie og anvendelse af bøjelastningsfaciliteter, fjernstyring af andre installationer og anlæg m.v.

Det overordnede princip i forbindelse med indvinding af en forekomst skal være, at fortjenesten hovedsagelig tilfalder rettighedshaveren til forekomsten. Det skyldes, at den økonomiske risiko ved efterforskning er betydelig større end ved etablering af infrastruktur i forbindelse med en påvist forekomst. Ejere af anlæg til brug for indvinding af den forekomst skal have en rimelig fortjeneste under hensyn til den økonomiske risiko. Det skal herunder tilgodeses, hvis ejeren af et anlæg har etableret dette med overskydende kapacitet til brug for endnu ikke påviste forekomster. Ved investering i overskydende kapacitet har den økonomiske risiko været højere end ved etablering af netop den kapacitet, der var behov for til de påviste forekomster.

Ejere af eksisterende anlæg må ikke i vilkår og betingelser for ydelser diskriminere mellem tredjeparter, som ønsker samme ydelse.

Ved planlagte brugere forstås brugere, som har indgået bindende aftale med ejeren af et anlæg om brug af anlægget.

I lighed med den gældende bestemmelse er det en forudsætning, at de nuværende og planlagte brugeres planlagte anvendelse af et anlæg ikke hindres eller vanskeliggøres urimeligt ved andres brug af anlægget.

Det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at påbud efter stk. 1 og 2 først kan meddeles efter høring af de relevante parter.

Med *stk. 2* gives mulighed for, at klima- og energiministeren kan påbyde to eller flere forekomster udbygges samordnet, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det forventes, at parterne i videst mulig omfang selv aftaler vilkår for tredjeparts adgang til anlæg, således at klima- og energiministeren i tilfælde af uenighed alene vil skulle træffe afgørelse om et eller flere konkrete vilkår for brugen, herunder om betalingen. Afgørelse af uenighed om dette eller disse vilkår skal foregå under hensyn til de øvrige vilkår, der er enighed om, således at der opnås en rimelig helhed.

Efter *stk. 3* skal aftaler indsendes til klima- og energiministeren umiddelbart efter indgåelse. Derved sikres, at ministeren får kendskab til praksis i indgåede aftaler. Denne praksis kan derved indgå i grundlaget ved stillingtagen til spørgsmål om uenighed efter *stk. 4*.

I *stk. 4* er der givet mulighed for at kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for afgørelse af uenigheden. Efter § 26 i den nuværende lov skal rettighedshavere meddele alle de oplysninger, som er fornødne for tilsyn med virksomheden. Der er imidlertid behov for at præcisere, at ejere af anlæg og ansøgere om tredjepartsadgang er forpligtet til at meddele de nødvendige oplysninger for stillingtagen til uenighed om tredjepartsadgang.

Klima og energiministeren får med *stk. 5* mulighed for at fastsætte regler om en række forhold vedrørende tredjepartsadgang mv.

Det er hensigten med sådanne regler at sikre, at forhandlinger gennemføres, således at den ene part ikke opnår en urimelig fordel på den andens bekostning. Det skal blandt andet opnås ved, at parternes udveksler den relevante information om brugers behov og anlæggets ledige kapacitet så tidligt som muligt i forhandlingsforløbet. Af hensyn til klima- og energiministerens mulighed for at kunne følge udviklingen i branchen vil der ligeledes kunne stilles vilkår om rapportering af oplysninger om forhandlinger om tredjepartsadgang.

Det er væsentligt for rettighedshaveren til en forekomst, at forhandlinger om benyttelse af eksisterende anlæg til indvinding, behandling og transport kan afsluttes inden for en rimelig tidshorizont. Tilsvarende vil være tilfældet, hvis udbygningen af en forekomst skal foregå koordineret med en anden forekomst. Da værdien af en forekomst reduceres for rettighedshaveren jo længere tid, der går, inden produktion kan påbegyndes, giver det ejeren af anlæg en stærk forhandlingsposition, som kan føre til et resultat, der ikke følger det tidligere omtalte princip for fordeling af overskud mellem rettighedshaveren til forekomsten og ejeren af infrastrukturen. Der kan derfor blive fastsat regler, som anviser, hvorledes forhandlingsforløb hensigtsmæssigt tilrettelægges, således at forhandlingerne kan afsluttes hurtigst muligt.

Ved fastsættelse af regler er det hensigten at tage udgangspunkt i den praksis, som kendes fra andre Nord-sølande. Der er således i Norge udstedt en forskrift om andres brug af anlæg, mens der i UK findes en Code of Practice med tilhørende vejledning udsendt af myndighederne og offshorebrancheorganisationen i fællesskab. Her til kommer retningslinjer fra de engelske myndigheder for deres stillingtagen ved afgørelser af uenighed om tredjepartsadgang til infrastruktur.

Adgang til gasopstrømsledninger reguleres af Lov om naturgasforsyning, jf. bekendtgørelse nr. 1090 af 6. december 2000. Adgang til og betaling for anvendelse af anlæg, som er etableret i medfør af Lov om etablering og benyttelse af en rørledning til transport af råolie og kondensat, er reguleret af denne lov og bekendtgørelser udstedt i medfør af loven.

Til nr. 9

(§ 18 a)

Bestemmelsen i § 18 a, *stk. 1*, indebærer, at der i tillæg til den procedure, der er fastlagt efter §§ 5 og 6, normalt skal ske en offentlig indkaldelse af ansøgninger, når tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi agtes udstedt. Baggrunden herfor er ønsket om at inddrage en flerhed af aktører i en intensiveret efterforsknings- og indvindingsvirksomhed på dansk område samt at sikre, at meddelelsen af geotermi-tilladelser sker på et objektivt og ikke-diskriminerende grundlag.

Redegørelsen i medfør af *stk. 2* vil dels indeholde baggrunden for udvælgelsen af de arealer, der agtes udbudt, dels indeholde en beskrivelse af de væsentligste vilkår, som vil gælde for tilladelser, der tænkes udstedt, når udvælgelsen af ansøgerne har fundet sted. På grundlag af erfaringerne og den efterhånden indsamlede viden om områderne må det forudses, at de generelle vilkår vil blive revideret, når der er behov for det.

Den enkelte tilladelses endelige indhold vil blive fastsat efter en dialog med ansøgerne, hvorunder de geologiske forhold for det pågældende område og statens og ansøgerens vurdering heraf vil være et af de afgørende momenter.

Bestemmelsen i *stk. 3* fastslår, at staten står frit med hensyn til udstedelse af tilladelser, også selv om der er foretaget offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Det foreslås, at vilkår m.v. for udbud af arealer først stilles til rådighed for interesserede fra det tidspunkt, hvor ansøgninger kan indgives, dvs. fra offentliggørelsen af indkaldelse af ansøgninger. Hensigten med den

foreslåede bestemmelse er at forhindre, at enkelte potentielle ansøgere kommer i besiddelse af oplysninger, før der sker offentlig indkaldelse og derved opnår en fordel i forhold til andre mulige ansøgere.

(§ 18 b)

Den foreslåede bestemmelse i § 18 b fastslår, at geotermi-tilladelser meddeles på grundlag af en række udvælgelseskriterier vedrørende ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund samt de efterforskningsarbejder, ansøgeren tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne agter at foretage indvinding i det pågældende område. § 18 b muliggør endvidere anvendelse af et auktionssystem, hvorefter tilladelser meddeles efter størrelsen af det kontantbeløb, som ansøgerne tilbyder for meddelelse af tilladelsen. Bestemmelsen tænkes især anvendt, hvis erfaringerne viser, at der er meget stor interesse for at udnytte geotermisk energi, og der er økonomisk grundlag for at benytte et sådant system. *Stk. 3* åbner mulighed for, at andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende kriterier kan fastsættes. Under alle omstændigheder vil der skulle foretages en udvælgelse af den bedst egnede ansøger, hvis der indkommer flere ansøgninger om tilladelse til det samme areal. Denne udvælgelse vil ske på grundlag af en række saglige og objektive kriterier, som også offentliggøres i forbindelse med indkaldelse af ansøgninger.

Bestemmelsen i *stk. 4* muliggør, at myndighederne ved vurderingen af ansøgere kan lægge vægt på den måde, hvorpå ansøgerne har udøvet deres virksomhed under tidligere tilladelser. Der kan herved f.eks. tages hensyn til dokumenterede overtrædelser af gældende bestemmelser eller væsentlige afvigelser fra god praksis på området.

Det foreslås endvidere i *stk. 5*, at sammensætningen af grupper (konsortier) skal ske på grundlag af de objektive og ikke-diskriminerende kriterier, der omhandles i *stk. 1-4*.

Tilsvarende fastsættes det nu udtrykkeligt i *stk. 6*, at såfremt det indgår i en procedure for meddelelse af tilladelser, at klima- og energiministeren foretager udpegningen af operatøren for et konsortium, skal udpegningsen ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i *stk. 1-4* omhandlede kriterier.

(§ 18 c)

Den foreslåede § 18 c indebærer, at geotermi-tilladelser udstedes som kombinerede efterforsknings- og indvindingstilladelser. Dette er begrundet i, at virksomheder næppe kan forventes at investere de betydelige beløb, der er nødvendige for at gennemføre dybe efterforskningsboringer og andre lignende stærkt udgiftskrævende foranstaltninger, medmindre de på forhånd er sikret ret til indvinding af eventuelle fund og kender de økonomiske vilkår, der vil gælde for en sådan indvinding. Dette svarer til de tilsvarende regler for efterforskning og indvinding af kulbrinter, jf. lovens § 13.

Tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi vil efter *stk. 1* blive meddelt for tidsrum af indtil 6 år. Tidsrummet kan dog forlænges med henblik på efterforskning. Forlængelse kan ske, hvis særlige forhold gør sig gældende, eksempelvis hvis det på tilfredsstillende vis kan begrundes, at det inden for det oprindelige tidsrum ikke har været muligt at afklare, om gjorte fund af varmt vand er udnyttelige i praksis. Tilladelsen vil som hovedregel indeholde bestemmelser om, hvilke arbejdsforpligtelser (arbejdsprogram) rettighedshaveren skal opfylde i dette tidsrum. Som vilkår for en forlængelse af efterforskningsperioden kan der stilles krav om gennemførelse af et yderligere arbejdsprogram. Forlængelsen vil endvidere kunne meddeles alene for en begrænset del af området.

Ifølge *stk. 2* har en rettighedshaver, når vilkårene herfor i øvrigt er opfyldt, krav på en forlængelse af tilladelsen for de dele af tilladelsens omfattede område, hvorfra der agtes indvundet geotermisk energi. Det vil i tilladelserne være nærmere angivet hvilke vilkår, der skal opfyldes, og hvilken fremgangsmåde, der skal følges, for at tilladelsen kan forlænges. Ifølge bestemmelsens 2. pkt. kan tilladelse i særlige tilfælde forlænges, selvom vilkårene herfor ikke er opfyldt. Bestemmelsen sigter navnlig på den situation, at en rettighedshaver ønsker at iværksætte indvinding før færdiggørelsen af arbejdsprogrammet, der er fastsat i forbindelse med udstedelse af en tilladelse.

I en tilladelse vil det være angivet hvilke tekniske og økonomiske oplysninger og vurderinger vedrørende en forekomst, der skal fremlægges i forbindelse med, at rettighedshaveren med henblik på forlængelse af tilladelsen efter *stk. 2* afgiver erklæring om, at forekomsten er kommercielt indvindelig og agtes udnyttet. I tilladelsen vil det endvidere være nærmere angivet, hvorledes afgrænsningen foretages af de dele af området,

for hvilke tilladelsen forlænges efter stk. 2, idet afgrænsningen vil blive foretaget således, at tilladelsen kun forlænges for de dele af tilladelsen, hvorfra der agtes indvundet geotermiskenergi med et tillæg, der tager hensyn til usikkerheden ved indvindingsområdets udstrækning i såvel dybde som udbredelse.

Bestemmelsen i *stk. 3* muliggør en forlængelse af tilladelsens gyldighedsperiode i ganske særlige tilfælde.

(§ 18 d)

Den foreslåede § 18 d indebærer, at der ved godkendelsen af indvindingsforanstaltninger m. m. skal drages omsorg for, at udnyttelsen af forekomsten vil kunne bidrage til Danmarks energiforsyning på hensigtsmæssig måde. Ved fastsættelse af tidspunktet for indvindingens påbegyndelse vil den tid der vil medgå til etablering af produktionsanlæggene angive det tidligste tidspunkt for indvindingens påbegyndelse.

Til nr. 10

(§ 23)

CCS-direktivets artikel 4, stk. 2, og 5, stk. 1, foreskriver, at efterforskning af undergrunden kan tillades med henblik på at vurdere hvor stor lagringskapacitet der forefindes samt for at indhente de nødvendige oplysninger der kræves til valg af en lagringslokalitet. Den gældende § 23 giver ministeren mulighed for, at meddele tilladelse til, at undergrunden anvendes til lagring eller andre formål end indvinding. Der kan ikke efter gældende ret meddeles tilladelse med eneret til efterforskning med henblik på lagring eller anden anvendelse af undergrunden.

CCS-direktivets artikel 5, fastslår også, at efterforskning kun må ske efter meddelelse af tilladelse og at indehaveren af en efterforskningstilladelse skal have eneret til at udforske det potentielle CO₂ lager. Den foreslåede formulering af § 23 begrænser dog ikke efterforskningstilladelser med eneret til kun at omhandle udforskning af potentielle CO₂ lagre, men vil også omfatte f.eks. efterforskning af potentielle naturgaslagre eller efterforskning med henblik på anden anvendelse af undergrunden.

Det fastslås med forslaget til § 23, *stk. 1*, at tilladelse til efterforskning af undergrunden og til lagring eller andre formål end indvinding meddeles af klima- og energiministeren efter ansøgning. En tilladelse vil kunne begrænses i dybden både nedadtil og opadtil, således at anden ikke-konfliktende anvendelse af undergrunden ikke udelukkes. CCS-direktivets artikel 6, stk. 1, foreskriver, at der kun kan meddeles tilladelse til én operatør for hver CO₂-lagringslokalitet. Dette medfører, at såfremt en rettighedshaver til en CO₂-lagringslokalitet ønsker at overlade operationen af lageret til en anden virksomhed, kan dette kun overdrages til én operatør.

Efterforskningsvirksomhed omfatter detaljerede undersøgelser, herunder dybdeboringer, seismik, m.v., indenfor et nærmere bestemt område, hvor vurderinger på baggrund af forundersøgelser eller andre allerede tilgængelige data viser mulig tilstedeværelse af en geologisk formation, som er egnet til lagring.

Den foreslåede stk. 1 fastslår, at en efterforskningstilladelses varighed ikke kan overstige 6 år og kun undtagelsesvis kan overstige 10 år. Tilladelsens varighed vil afhænge af det efterforskningsprogram, som ansøgeren påtager sig, størrelsen af det område tilladelsen vil gælde for, samt om det er et område, der tidligere har været genstand for efterforskningsvirksomhed. Bestemmelsen giver samtidig mulighed for, at hvis særlige omstændigheder foreligger, kan tilladelsen forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen. Bestemmelsen implementerer CCS-direktivets artikel 5, stk. 3, hvorefter varigheden af en tilladelse ikke bør overstige den periode, der er nødvendig for at foretage den efterforskning, hvortil tilladelsen er udstedt. Dog kan tilladelsen forlænges, hvis den fastsatte varighed er utilstrækkelig til at fuldføre den pågældende efterforskning, og efterforskningen er foretaget i overensstemmelse med tilladelsen.

Bestemmelsen i § 23, *stk. 2*, fastslår, at der kræves særskilte tilladelser til henholdsvis efterforskning og til lagring eller anden anvendelse af undergrunden end indvinding. CCS-direktivet forudsætter, at såfremt det vurderes, at efterforskning er nødvendig for at indhente de oplysninger, der kræves til valg af lagringslokalitet, skal der gives en særskilt tilladelse til efterforskning. Samtidig fastslås med det foreslåede stk. 3, at der gives fortrinsstilling til lagringstilladelse til en indehaver af en efterforskningstilladelse, såfremt denne har opfyldt samtlige betingelser i tilladelsen og at ansøgningen om lagringstilladelse er indgivet inden udløb af varigheden af efterforskningstilladelsen, jf. ovenfor om direktivets artikel 5.

Bestemmelsen i *stk. 4* er i overensstemmelse med de bestemmelser i undergrundsloven som vedrører efterforskningstilladelser med henblik på indvinding. Bestemmelsen skal sikre en effektiv efterforskningsindsats, hvor arbejdsprogrammet fastsætter de forpligtelser, som indehaver af efterforskningstilladelsen vil påtage sig i efterforskningsperioden. Omfanget af arbejdsprogrammet kan være en væsentlig faktor ved valget mellem flere selskaber, der måtte ønske tilladelse til efterforskning indenfor samme område.

Ifølge den foreslåede § 23, *stk. 5*, kan tilladelse efter *stk. 1*, kun meddeles, hvis det skønnes, at ansøger har den fornødne sagkundskab og økonomiske baggrund til at kunne drive lagringsvirksomheden. Dette svarer til kravet til rettighedshavere til tilladelser til efterforskning og indvinding af kulbrinter i § 5, *stk. 3*. Operatører skal således til enhver tid kunne dokumentere, deres finansielle soliditet samt at de besidder den fornødne tekniske kompetence til at drive og kontrollere en lagringslokalitet. Førstnævnte vil typisk kunne ske ved årsregnskaber og sidstnævnte vil dels kunne dokumenteres ved bevis for tidligere erfaring med samme eller lignende virksomhed samt ved dokumentation for uddannelse af operatørens personale. Bestemmelsen implementerer CCS-direktivets artikel 8, *stk. 1*, litra b.

Med *stk. 6* foreslås den gældende bestemmelse i § 23, *stk. 2* videreført. Folketingets Energipolitiske Udvalg vil således fortsat skulle forelægges tilladelser til efterforskning og lagring til orientering før meddelelse af tilladelse.

Der foreslås med *stk. 7*, at klima- og energiministeren kan kræve at ansøger betaler et ansøgningsgebyr i forbindelse med behandling af ansøgningen om efterforskningstilladelse. Gebyret tænkes fastsat således, at udgifterne ikke virker hæmmende på efterforskningsaktiviteterne, idet staten har en interesse i, at opnå forbedret kendskab til undergrunden bl.a. gennem efterforskning udført af andre. Der gælder tilsvarende krav om ansøgningsgebyr i lovens kapitel om efterforskning og indvinding af kulbrinter.

Bestemmelsen i *stk. 8* er en videreførelse af den gældende § 23, *stk. 3*, hvorefter ministeren kan fastsætte bestemmelser om anvendelse af undergrunden efter *stk. 1*.

Til nr. 11

(§ 23 a)

Forslaget til § 23 a indebærer, at tilladelser til efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden gives på vilkår om, at der skal betales et vederlag til staten. Bestemmelsen er parallel til den gældende § 9, som gælder for efterforskning og indvinding af råstoffer. Vederlagets størrelse kan ikke fastsættes generelt, men må udformes i de enkelte tilladelser bl.a. under hensyn til størrelsen af området, som tilladelsen skal gælde for, og om lagringen eller anden anvendelse af undergrunden udelukker en fremtidig brug til andre formål.

Vederlaget træder ikke i stedet for den almindelige indkomstbeskatning eller andre særbeskatninger, men der vil ved den konkrete fastsættelse blive foretaget en samlet vurdering, der tager hensyn hertil.

(§ 23 b)

Forslaget til den nye § 23 b svarer til den foreslåede § 10. Hvor § 10 gælder for efterforskning og indvinding af råstoffer, vil denne bestemmelse gælde for efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden. Hvor der efter § 23 kan meddeles tilladelse til efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden, fastsætter § 23 b, at ministeren skal godkende planen for virksomheden, som der er givet tilladelse til efter § 23, før virksomheden iværksættes. Bestemmelserne gælder også for anden lagring end CO₂ eller anden anvendelse af undergrunden.

Med den foreslåede *stk. 1* fastslås, at efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde. Herved tænkes på, at virksomheden skal udføres teknisk og miljømæssigt forsvarligt, og at der skal tages hensyn til menneskers sikkerhed og sundhed. Hvis lagring eller anden anvendelse af undergrunden finder sted i forbindelse med aktiviteter, som er omfattet af offshore-sikkerhedsloven, vil konkrete sikkerhedsgodkendelser dog skulle ske efter offshore-sikkerhedsloven.

Stk. 2 fastsætter, at planen for virksomheden skal godkendes af ministeren inden driften iværksættes. Ministeren skal påse, at planen for virksomheden sikrer en forsvarlig og bedst mulig udnyttelse af undergrunden.

I *stk. 3* foreslås det, at rettighedshaveren til en tilladelse efter § 23 skal meddele planlagte ændringer i driften. CCS-direktivets artikel 11, stk. 1, pålægger operatører at underrette den kompetente myndighed om planlagte ændringer i driften af lagringslokaliteten. Det kan f.eks. dreje sig om ændringer i forhold til nedlukning af drift i forbindelse med vedligehold, skift af operatør, hvis en indehaver af en lagringstilladelse har valgt at lade et andet selskab forestå driften af lageret, o.lign. Lovforslaget benytter rettighedshaver som pligtsubjekt i stedet for operatør, jf. bemærkninger herom i punkt 2 i de almindelige bemærkninger.

I forslag til *stk. 4* foreslås det, at væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for virksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren forinden disse iværksættes og at ministeren herefter udsteder en ny eller ajourført tilladelse. CCS-direktivets artikel 11, stk. 2, fastslår, at væsentlige ændringer kun kan gennemføres efter udstedelse af en ny eller ajourført lagringstilladelse. Ved væsentlige ændringer forstås ændringer, som afviger fra betingelserne i lagringstilladelsen.

Ved den foreslåede *stk. 5*, indføres en mulighed for ministeren til at kunne fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser og tilladelser efter *stk. 2-4*. Det kan her dreje sig om f.eks. indsendelse af dokumentation for at specifikke forhold er i orden før iværksættelse af drift eller genoptagning af drift efter ændringer i den eller i planen herfor.

I *stk. 6* foreslås det, at klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for planer for lagring eller anden anvendelse.

(§ 23 c)

De foreslåede bestemmelser i § 23 c, vil også gælde for anden lagring end CO₂ og for anden anvendelse af undergrunden.

Ifølge CCS-direktivets artikel 5, stk. 2, skal procedurerne for udstedelse af efterforskningstilladelser være åbne for alle foretagender, der har den nødvendige kompetence, og tilladelserne skal udstedes eller afslås efter objektive, offentligtgjorte og ikke-diskriminerende kriterier.

Bestemmelserne i *stk. 1-4*, foreslår derfor en udbudsmodel, som svarer til den, som benyttes ved meddelelse af tilladelse til efterforskning og indvinding af kulbrinter i den gældende undergrundslov. Undtaget er dog muligheden for at indgive ansøgning om meddelelse af tilladelse uden forudgående indkaldelse. De tre muligheder for udbud er således enten en offentlig indkaldelse af ansøgninger, bekendtgørelse af en procedure hvorefter der kan meddeles tilladelse inden for et nærmere angivet område og eventuelt inden for nærmere angivne tidsrum, eller meddelelse af tilladelse til indehavere af tilladelser til et tilstødende område, når geologiske eller lagringsmæssige hensyn taler herfor

Ved indførelse af denne model sikres samtidigt, at staten, som anført i CCS-direktivets artikel 4, stk. 1, bevarer retten til at afgøre i hvilke områder der kan vælges lagringslokaliteter, samt retten til at vælge ikke at tillade lagring på dele af eller hele dets territorium.

CCS-direktivets artikel 9 fastsætter nærmere krav til indholdet af ansøgninger om lagringstilladelser. Kravene i denne bestemmelse vil også omfatte ansøgninger om lagring af naturgas. Disse krav foreslås udmøntet i en bekendtgørelse i medfør af *stk. 5*. Kravene til indhold af ansøgninger vil bl.a. omfatte operatørens navn og adresse, dokumentation for teknisk kompetence, karakterisering af lageret, den samlede mængde CO₂, der skal injiceres samt forventede kilder og transport af denne, CO₂-strømmens sammensætning, injektionsrater og -tryk samt anlæggenes beliggenhed, beskrivelse af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder, forslag til overvågningsplan, forslag til plan for udbedrende foranstaltninger, forslag til foreløbig efterbehandlingsplan, oplysninger indhentet i forbindelse med VVM redegørelsen, og dokumentation for at den finansielle sikkerhedsstillelse eller tilsvarende er gyldig og effektiv, inden injektionen påbegyndes.

Stk. 6. Bestemmelsen foreslår, at ministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om betaling for ansøgning om meddelelse af tilladelser som nævnt i *stk. 1*. Dette svarer til betaling for ansøgning om meddelelse af tilladelser andre steder i undergrundsloven, f.eks. forundersøgelser, jf. § 4, stk. 2, og til efterforskning og indvinding af råstoffer, jf. § 5, stk. 4.

(§ 23 d)

§ 23 d er parallel til bestemmelsen i den gældende § 12 a om efterforskning og indvinding af kulbrinter og til den foreslåede § 18 b om efterforskning og indvinding af geotermisk energi.

Den foreslåede bestemmelse i § 23 d fastslår, at tilladelser til lagring eller anden anvendelse af undergrunden meddeles på grundlag af en række udvælgelseskræterier vedrørende ansøgenes sagkundskab og økonomiske baggrund samt de efterforskningsarbejder, ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden hvorpå ansøgerne agter at foretage indvinding i det pågældende område. § 23 d muliggør endvidere anvendelse af et auktionssystem, hvorefter tilladelser meddeles efter størrelsen af det kontantbeløb, som ansøgerne tilbyder for meddelelse af tilladelsen. Bestemmelsen tænkes især anvendt, hvis erfaringerne viser, at der er meget stor interesse for at anvende undergrunden til lagring eller anden anvendelse, og der er økonomisk grundlag for at benytte et sådant system. *Stk. 3* åbner mulighed for, at andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende kræterier kan fastsættes. Under alle omstændigheder vil der skulle foretages en udvælgelse af den bedst egnede ansøger, hvis der indkommer flere ansøgninger om tilladelse til det samme areal. Denne udvælgelse vil ske på baggrund af en række saglige og objektive kræterier, som også offentliggøres i forbindelse med indkaldelse af ansøgninger.

Bestemmelsen i *stk. 4* muliggør, at myndighederne ved vurderingen af ansøgere kan lægge vægt på den måde, hvorpå ansøgerne har udøvet deres virksomhed under tidligere tilladelser. Der kan f.eks. tages hensyn til dokumenterede overtrædelser af gældende bestemmelser eller væsentlige afvigelser fra god praksis på området.

Det foreslås endvidere i *stk. 5*, at sammensætningen af grupper (konsortier) skal ske på grundlag af de objektive og ikke-diskriminerende kræterier, der omhandles i *stk. 1-4*.

Tilsvarende fastsættes det nu udtrykkeligt i *stk. 6*, at såfremt det indgår i en procedure for meddelelse af tilladelser, at klima- og energiministeren foretager udpegningen af operatøren for et konsortium, skal udpegningen ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i *stk. 1-4* omhandlede kræterier.

I det foreslåede *stk. 7* fastslås, at udvælgelseskræterierne skal offentliggøres sammen med indkaldelse af ansøgninger efter § 23 c, *stk. 1*, og at ændringer i kræterierne skal offentliggøres på tilsvarende måde.

(§ 23 e)

CCS-direktivets artikel 4, *stk. 3*, fastslår, at der skal ske en karakterisering og vurdering af det potentielle lagringskompleks og det omgivende område før der kan træffes afgørelse om undergrunden er egnet til lagring. Dette implementeres ved den foreslåede § 23 e, *stk. 1*.

Direktivets artikel 4, *stk. 4*, betinger valg af en geologisk formation som lagringslokalitet med, at der ikke er væsentlig risiko for udsivning fra lageret, og at der ikke er væsentlig risiko for miljø og sundhed. Dette implementeres ved det foreslåede *stk. 2*.

Såfremt der etableres flere lagre i samme geologiske enhed, og denne enhed udgør et sammenhængende reservoir, må den gensidige trykpåvirkning ikke udgøre en risiko for lagerets sikkerhed. Dette implementeres ved det foreslåede *stk. 3*.

I medfør af *stk. 4* vil der blive udstedt en bekendtgørelse, som fastsætter nærmere kræterier for karakterisering og vurdering af om en geologisk formation er egnet som lagringskompleks. Disse kræterier vil tage udgangspunkt i bilag I til CCS-direktivet, som nærmere beskriver processen herfor. Hovedpunkterne i bilag I omhandler: 1. dataindsamling, 2. bygning af den tredimensionelle statiske geologiske model, og 3. karakterisering af dynamisk opførsel af fluiderne i forbindelse med lagringen og karakterisering af følsomhed og risikovurdering.

(§ 23 f)

I forslag til § 23 f, foreslås det, at en CO₂-strøm, som skal injiceres i en lagringslokalitet langt overvejende skal bestå af kuldioxid. Yderligere forbydes tilsætning af affald eller andre stoffer med henblik på bortskaffelse. CCS-direktivets artikel 12, indeholder nærmere krav til CO₂-strømmens sammensætning. Det er således nødvendigt at opstille betingelser for sammensætningen af CO₂-strømmen, der er i overensstemmelse med det primære formål med geologisk lagring, nemlig at isolere CO₂-emissionerne fra atmosfæren, og som er baseret på de risici, som en kontaminering vil kunne indebære for transport- og lagringsnettets pålidelig-

hed og sikkerhed og for miljøet og menneskers sundhed. I dette øjemed bør CO₂-strømmens sammensætning kontrolleres inden injektion og lagring. CO₂-strømmens sammensætning er et resultat af processerne i opsamlingsanlæggene. Efter medtagelsen af opsamlingsanlæggene i VVM-direktivet (direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet) skal der foretages en miljøkonsekvensvurdering som led i opsamlingsstilladelsesprocessen. Medtagelsen af opsamlingsanlæg i direktiv 2008/1/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening sikrer endvidere, at den bedste tilgængelige teknik til forbedring af CO₂-strømmens sammensætning skal fastsættes og anvendes. Herudover bør operatøren af lagringslokaliteten i overensstemmelse med CCS-direktivet kun acceptere og injicere CO₂-strømme, hvis der er foretaget en analyse af strømmens sammensætning, herunder korrosive stoffer, og en risikovurdering, og hvis risikovurderingen har vist, at kontamineringsniveauerne for CO₂-strømmen er i overensstemmelse med de kriterier for sammensætning, der er omhandlet i CCS-direktivet.

Disse kriterier vurderes at være af en sådan detaljeringsgrad, at de bedst udmøntes i en bekendtgørelse, som vil blive udstedt efter *stk. 2*, med udgangspunkt i de bestemmelser i direktivet, der omhandler kriterier og procedure for modtagelse af CO₂-strømme.

(§ 23 g)

I henhold til forslag til § 23 g skal en rettighedshaver til en lagringslokalitet oprette og føre et register over de leverede og injicerede mængder CO₂ samt karakteristika og sammensætningen af CO₂-strømmen. Dette krav følger af CCS-direktivets artikel 12, stk. 3, litra b.

De mere detaljerede krav til registeret vurderes bedst udmøntet i en bekendtgørelse i sammenhæng med § 23 f.

(§ 23 h)

CCS-direktivets artikel 13 foreskriver nærmere kriterier for overvågning af injektionsanlæggene, lagringskomplekset, herunder om muligt CO₂-udbredelsen, og om nødvendigt det omgivende miljø.

Overvågning er nødvendig til vurdering af, om den injicerede CO₂ opfører sig som forventet, om der forekommer migration eller udsivning, og om eventuelt observeret udsivning skader miljø eller sundhed. Derfor skal operatøren i driftsfasen overvåge lagringskomplekset og injektionsanlæggene på grundlag af en overvågningsplan, der er udarbejdet efter specifikke overvågningskrav, som anført i direktivets bilag II. Planen skal godkendes af klima- og energiministeren.

Operatøren skal mindst en gang om året indberette overvågningsresultaterne til klima- og energiministeren.

Det foreslås med *stk. 2*, at der udstedes en bekendtgørelse med nærmere bestemmelser om de i *stk. 1* nævnte forhold. Det er hensigten, at programmet for overvågning tager udgangspunkt i CCS-direktivets bilag II. Det forudsættes, at programmet løbende ajourføres for at tage hensyn til ændringer af den vurderede udsivningsrisiko, til ændringer i de vurderede risici for miljøet og menneskers sundhed, ny videnskabelig viden og forbedringer inden for den bedste tilgængelige teknologi.

(§ 23 i)

§ 23 i foreskriver nærmere regler om foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. § 23 i implementerer CCS-direktivets artikel 16.

Der er behov for bestemmelser om ansvar for skader på det lokale miljø og påvirkning af klimaet som følge af mangelfuld permanent indeslutning af CO₂. Ansvar for miljøskader (skader på beskyttede arter og naturtyper, vand og land) er reguleret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar (Miljøansvarsdirektivet) for så vidt angår forebyggelse og genopretning af miljøskader. Samme direktiv skal anvendes på drift af lagringslokaliteter omfattet af denne lov.

Ansvar for klimaændringer forårsaget af udsivning fra lagringslokaliteter er omfattet af kvotedirektivet (EU-direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet og om ændring af Rådets direktiv 96/61/EF), ifølge hvilket der skal returneres emissionskvoter svarende til udsivningsmængden. Rettighedshaveren skal således meddele tilfælde af udsivning fra og væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra lageret både i henhold til det foreslåede *stk. 1* og i henhold til den lovgivning, som implementerer Kvotedirektivet.

Herudover har rettighedshaveren af lagringslokaliteten pligt til at træffe udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder. Dette skal som minimum ske på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger. En sådan plan skal godkendes af klima- og energiministeren, jf. det foreslåede *stk. 2*.

Såfremt det vurderes nødvendigt til beskyttelse af miljøet eller af menneskers sikkerhed og sundhed, kan ministeren ifølge det foreslåede *stk. 3*, anmode rettighedshaveren om at træffe sådanne foranstaltninger, herunder, om nødvendigt, yderligere foranstaltninger end dem som er nævnt i planen for udbedrende foranstaltninger.

Hvis rettighedshaveren ikke træffer de nødvendige udbedrende foranstaltninger, foreslås det med *stk. 4*, at disse kan træffes af ministeren, som kan inddrive omkostningerne hos rettighedshaveren, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse, jf. den foreslåede § 23 p.

(§ 23 j)

Forslagets § 23 j foreskriver en række forpligtelser i forbindelse med nedlukning og efterbehandling af CO₂ lagre, som følger af CCS-direktivets artikel 17.

Med *stk. 1* foreslås, at ministeren skal godkende lukning af en lagringslokalitet. En sådan godkendelse skal sikre, at operatøren har opfyldt alle relevante forpligtelser i forbindelse med lukningen.

Det foreslåede *stk. 2* opstiller forskellige scenarier, hvorunder en lukning af en lagringslokalitet kan foregå. Nr. 1 forudsætter, at alle betingelser i lagringstilladelsen er opfyldt, herunder, at lagring af den maksimalt tilladte mængde CO₂ er opnået. Nr. 2 giver operatøren mulighed for at anmode om lukning af et lagringskompleks før tilladelsens betingelser er opfyldt. Det kan f.eks. dreje sig om, at der i et lager af sikkerhedsmæssige årsager bør injiceres mindre CO₂ end antaget ved tilladelsens udstedelse, at forretningen bliver urentabel for operatøren på grund af mangel på adgang til CO₂, meget høje driftsomkostninger eller meget lave kvotepriser. Nr. 3 giver ministeren mulighed for at lukke en lagringslokalitet efter en lagringstilladelse er tilbagekaldt på grund af manglende opfyldelse af betingelserne i lagringstilladelsen, og hvor ministeren ikke ønsker at udstede en ny lagringstilladelse til en anden rettighedshaver.

I det foreslåede *stk. 3* fastslås, at rettighedshaveren er ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene efter lukning af en lagringslokalitet. Det forudsættes dog, at nødvendige anlæg til fortsat overvågning af den lagrede CO₂ forbliver eller etableres på pladsen. Boringer, som har givet adgang til laget, skal ikke fjernes, men plomberes forsvarligt.

Det foreslåede *stk. 4* bemyndiger ministeren til at fastsætte nærmere bestemmelser for under hvilke betingelser en lagringslokalitet kan lukkes. Der vil i den forbindelse blive udstedt en bekendtgørelse, som opstiller de nærmere krav til lukningen af lagringslokaliteten, og rettighedshaverens fortsatte ansvar for overvågning, rapportering og udbedrende foranstaltninger, forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i tilfælde af udsivning samt forebyggende og udbedrende foranstaltninger indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til ministeren.

(§ 23 k)

Det foreslås med § 23 k, at rettighedshaveren skal udarbejde en efterbehandlingsplan for perioden efter lukning af CO₂-lagringslokaliteten indtil ansvarsoverdragelse finder sted. Planen skal godkendes af klima- og energiministeren.

I henhold til CCS-direktivets artikel 17, stk. 2, er operatøren fortsat ansvarlig for overvågning, rapportering og udbedrende foranstaltninger og for alle forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i tilfælde af udsivning, samt forebyggende og udbedrende foranstaltninger indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til ministeren.

Direktivets artikel 17, stk. 3 foreskriver, at disse forpligtelser opfyldes på grundlag af en af ministeren godkendt efterbehandlingsplan, der er udarbejdet af operatøren ud fra den bedste praksis på området og i overensstemmelse med kravene i direktivets bilag II. Dette implementeres ved det foreslåede *stk. 1*.

Ved *stk. 2* foreslås, at de nærmere detaljerede krav til efterbehandlingsplanen udmøntes i en bekendtgørelse.

(§ 23 l)

Forslagets § 23 l implementerer CCS-direktivets artikel 11, stk. 3, som foreskriver, at ministeren skal revurdere og om nødvendigt ajourføre eller som en sidste udvej tilbagekalde lagringstilladelsen under visse betingelser. Artiklen er delvis dækket af den gældende § 30, idet bestemmelsen bemyndiger ministeren til at kunne tilbagekalde en tilladelse, såfremt de i lovens eller de i medfør af loven fastsatte bestemmelser, vilkår eller påbud ikke overholdes. § 30, stk. 2, giver dog rettighedshaveren mulighed for at afhjælpe forholdet, hvis det er muligt. En tilbagetrækning af tilladelsen i medfør af § 30, stk. 1, nr. 1, vil således først ske, hvis ministeren har udstedt påbud om afhjælpning af forholdet og rettighedshaveren ikke har efterkommet dette.

§ 23 l, stk. 1, nr. 1, omfatter de situationer, hvor der sker af udsivning eller der er væsentlige uregelmæssigheder, eller risiko for udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, hvor rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet straks skal underrette ministeren herom, jf. § 23 j, stk.1. Det kan i den forbindelse være nødvendigt at revurdere lagringstilladelsens betingelser, herunder at ajourføre disse om nødvendigt. En ansøgning om lagringstilladelse skal bl.a. indeholde en beskrivelse af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder, en plan for udbedrende foranstaltninger, den samlede mængde CO₂, der påtænkes injiceret og en karakterisering af lagringslokaliteten og -komplekset samt en vurdering af den forventede sikkerhed ved lagringen. Planen for udbedrende foranstaltninger udgør således en del af lagringstilladelsen. Hvis det viser sig, at der sker udsivning eller der er væsentlige uregelmæssigheder ved CO₂-lageret, vil bl.a. planen for udbedrende foranstaltninger samt beskrivelsen af foranstaltninger til hindring af væsentlige uregelmæssigheder skulle ajourføres og godkendes på ny.

Forslagets § 23 l, stk. 1, nr. 2, pålægger ministeren, at revurdere og om nødvendigt ajourføre eller som en sidste udvej at tilbagekalde tilladelsen til CO₂-lagring, hvis det forekommer nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 11, stk. 3, litra d.

Ved lovforslagets udarbejdelse er der ikke et omfattende erfaringsgrundlag omkring lagring af CO₂. Efterhånden som teknologien udvikles og nye forskningsresultater foreligger, vil der muligvis være behov for at revurdere eller ajourføre tilladelser til lagring af CO₂, eller i yderste konsekvens at tilbagekalde en sådan tilladelse.

Ved *stk. 2* foreslås, at ministeren fastsætter nærmere bestemmelser for revurdering, ajourføring og tilbagekaldelse af tilladelser til lagring af CO₂. CCS-direktivets artikel 11 foreskriver en række scenarier, hvorefter der skal ske en revurdering og om nødvendigt ajourføring eller som en sidste udvej tilbagetrækning af lagringstilladelsen. Artikel 11, stk. 2, litra e, pålægger desuden den kompetente myndighed at foretage en sådan revurdering, ajourføring eller tilbagekaldelse fem år efter udstedelse af tilladelsen og derefter hvert tiende år. Disse mere detaljerede krav foreslås udmøntet i en bekendtgørelse.

(§ 23 m)

Forslagets § 23 m, *stk. 1*, foreskriver, at såfremt en lagringstilladelse er tilbagekaldt i medfør af § 23 l eller § 30, stk. 1, udstedes enten ny lagringstilladelse eller lagringslokaliteten lukkes.

Hvis det besluttet at fortsætte CO₂-injektionerne overtager klima- og energiministerens midlertidigt de juridiske forpligtelser vedrørende modtagelseskriterier, overvågning og udbedrende foranstaltninger i henhold til kravene i denne lov, returnering af kvoter i tilfælde af udsivning og forebyggende og udbedrende foranstaltninger indtil udstedelsen af en ny lagringstilladelse, jf. forslag til § 23 m, *stk. 2*.

Forslaget til *stk. 3*, foreskriver, at såfremt en lagringstilladelse tilbagekaldes, og ministeren træffer afgørelse om at lagringslokaliteten skal lukkes, overtager ministeren ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten, dvs. ansvar for overvågning og udbedrende foranstaltninger og for alle forpligtelser vedrørende returnering af kvoter i henhold til kvotedirektivet samt for forebyggende og udbedrende foranstaltninger i henhold til miljøansvarsdirektivet for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Stk. 4 fastslår, at omkostninger forbundet med overvågning, forebyggende og udbedrende foranstaltninger samt efterbehandling af lageret inddrives hos den tidligere rettighedshaver, herunder ved indløsning af den finansielle sikkerhedsstillelse, jf. forslag til § 23 p.

(§ 23 n)

Ved lagring af CO₂ forudsættes det, at CO₂'en skal forblive permanent lagret i lagringslokaliteten. Rettighedshaveren til et CO₂-lager bærer ansvaret herfor under driften og i perioden efter lukning af CO₂-lageret indtil overdragelse af dette til staten. CCS-direktivet forudsætter, at en ansvarsoverdragelse til staten skal ske, dels fordi et sådant ansvar kan anses for at være for bebyrdende for virksomheder at skulle bære for evigt, og dels kan virksomheder ophøre med at eksistere. Staten ville i sidstnævnte tilfælde alligevel skulle overtage ansvaret for et sådant lager og sikre overvågning og eventuelle udbedrende foranstaltninger

Den foreslåede § 23 n, stk. 1, foreskriver en række nærmere kriterier for, hvornår og under hvilke betingelser ansvarsoverdragelse for CO₂-lagringslokaliteter til staten kan ske. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 18. Det foreslås desuden, at de nærmere bestemmelser for hvorledes de i nr. 1-4 betingelser kan dokumenteres fastsættes i en bekendtgørelse udstedt i medfør af stk. 2.

CCS-direktivets artikel 18, stk. 2, giver Kommissionen mulighed for at vedtage retningslinjer for vurdering af:

- a) At den injicerede CO₂'s faktiske opførsel stemmer overens med den modellerede opførsel.
- b) At der ikke er nogen detekterbar udsivning.
- c) At CO₂-lagringslokaliteten udvikler sig hen imod en tilstand af varig stabilitet.

Disse retningslinjer vil kunne inkorporeres i bekendtgørelsen, som skal udstedes i medfør af stk. 2.

(§ 23 o)

Den foreslåede § 23 o implementerer CCS-direktivets artikel 18, stk. 8. Hvis ministeren tilbagekalder en tilladelse til lagring af CO₂ og beslutter, at lagringslokaliteten skal lukkes, anses ansvarsoverdragelsen først for at ske, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når lagringslokaliteten er forsejlet og injektionsanlæggene fjernet.

Ministeren vil efter lukning have ansvaret for overvågning og udbedrende foranstaltninger, samt for forsejling af lagringslokaliteten og fjernelse af injektionsanlæggene. Udgifterne forbundet hermed vil kunne inddrives hos den tidligere operatør, herunder ved indløsning af den i § 23 p nævnte finansielle sikkerhedsstillelse.

(§ 23 p)

Den foreslåede § 23 p, stk. 1, fastslår, at rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal stille en gyldig og ikrafttrådt finansiell sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, for de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. CCS-direktivets artikel 19 foreskriver, at der skal træffes finansielle dispositioner med henblik på at sikre, at luknings- og efterbehandlingsforpligtelserne, de forpligtelser, der følger af inddragelsen under Kvotedirektivet, og forpligtelserne efter nærværende lovforslag til at træffe udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder kan opfyldes. Den potentielle rettighedshaver skal træffe finansielle dispositioner i form af finansiell sikkerhedsstillelse eller tilsvarende, således at de er gyldige og trådt i kraft, inden injektionen af CO₂ påbegyndes.

Ved den foreslåede stk. 2 fastslås, i hvilke situationer og perioder sikkerhedsstillelsen skal gælde.

Det foreslås med stk. 3, at ministeren fastsætter nærmere bestemmelser for etablering, tilpasning og opretholdelse af den finansielle sikkerhedsstillelse samt beregning af dækningen af denne. Ifølge CCS-direktivets artikel 19, stk. 3 skal den finansielle sikkerhedsstillelse med jævne mellemrum tilpasses for at tage hensyn til ændringer i den vurderede udsivningsrisiko og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af den tilladelse, der er udstedt i medfør af denne lov, såvel som forpligtelser, der måtte følge af inddragelsen af CO₂-lagringslokaliteten under Kvotedirektivet.

Den finansielle sikkerhedsstillelse kan etableres på forskellige måder. Som eksempler kan nævnes bankgaranti, forsikring, herunder at staten går ind som forsikrer og derved afløfter en del af ansvaret, fonde, m.v.

Sikkerhedsstillelsen skal jævnligt opdateres på basis af al tilgængeligt bevis om risikoprofilen for den specifikke lagringslokalitet.

Dette vurderes bedst implementeret ved udstedelse af en bekendtgørelse, idet der kan blive tale om meget detaljeret regulering, der jævnlige, efterhånden som der indhentes erfaringer, kan opdateres.

(§ 23 q)

Det kan ikke udelukkes, at de nationale myndigheder efter ansvarsoverdragelsen vil skulle bære omkostningerne i forbindelse med CO₂-lagring, f.eks. overvågningsomkostninger. Den foreslåede § 23 q, stk. 1, fastslår derfor, at operatøren skal stille et beløb til rådighed for ministeren, før ansvarsoverdragelsen finder sted. Dette finansielle bidrag skal være af en sådan størrelse, så det mindst kan dække de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år efter ansvarsoverdragelsen. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 20, stk. 1.

Det foreslåede stk. 2 fastslår, at ministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om beregning og betaling af det beløb, som skal stilles til rådighed inden ansvarsoverdragelsen. Ministeren skal også i henhold til artikel 20, stk. 1, ved beregning af beløbet tage hensyn til de kriterier, der er nævnt i direktivets bilag I, eller elementer, som vedrører den historiske lagring af CO₂ af relevans for fastsættelsen af forpligtelserne efter overdragelsen. Yderligere foreskriver CCS-direktivets artikel 20, stk. 2, at Kommissionen, i samråd med medlemsstaterne, kan vedtage retningslinjer for beregning af de i stk. 1 nævnte omkostninger. Hvis Kommissionen vælger at vedtage sådanne retningslinjer, kan disse efterfølgende implementeres i en bekendtgørelse udstedt i medfør af stk. 2.

(§ 23 r)

Den foreslåede § 23 r pålægger en operatør af en CO₂-lagringslokalitet at sørge for, at alle relevante oplysninger om lagringslokaliteten og den lagrede CO₂ gøres tilgængelig for ministeren, således at en ansvarsoverdragelse kan ske på et korrekt oplyst grundlag, og som medfører, at operatøren friholdes for yderligere omkostninger i forbindelse med lagringslokaliteten. Bestemmelsen implementerer CCS-direktivets artikel 18, stk. 7.

(§ 23 s)

CCS-direktivets artikel 21, stk. 1 fastslår, at der skal træffes de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at potentielle brugere kan få adgang til transportnet og til lagringslokaliteter med henblik på geologisk lagring af den frembragte og opfangede CO₂. Det fastslås således med den foreslåede § 23 s, stk. 1, at potentielle brugere skal have ret til mod betaling at benytte CO₂-transportnet og lagringslokaliteter. Samtidig fastslås det med den foreslåede stk. 2, at CO₂-transportnet og lagringsselskaber fastsætter priser og betingelser herfor, som skal offentliggøres, således at disse er kendt af de potentielle brugere.

Med den foreslåede stk. 3, gives der CO₂-transportnet og lagringsselskaber mulighed for at nægte adgang på grund af manglende kapacitet i transportnettet eller i lagringslokalitetens injektions/processystem. Afslag skal være behørigt begrundet. Dette implementerer direktivets artikel 21, stk. 3.

Den foreslåede stk. 4 foreskriver, at såfremt en operatør nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, skal denne foretage de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale herfor, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljø sikkerheden ved CO₂-transport og geologisk lagring. Det forudsættes her, at CO₂-transportnet og lagringsselskaber i videst muligt omfang, for så vidt det er forsvarligt, søger at udvide deres kapacitet for at imødekomme behov for CO₂-transport og lagring. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 21, stk. 4.

Med den foreslåede stk. 5, fastsættes det, at ministeren kan fastsætte nærmere regler om adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter. Det fremgår af CCS-direktivets artikel 21, stk. 2, at medlemsstaterne kan afgøre hvordan den omhandlede adgang gives på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde og at det skal påses, at der er fair og åben adgang under hensyntagen til følgende:

a) Hvor stor en lagringskapacitet der er eller efter et rimeligt skøn kan stilles til rådighed i de i medfør af artikel 4 fastslagne områder, og hvor stor en transportkapacitet der er eller efter et rimeligt skøn kan stilles til rådighed.

b) Hvor stor en andel af deres CO₂-reduktionsforpligtelser ifølge internationale retsakter og fællesskabslovgivningen de agter at opfylde gennem CO₂-opsamling og geologisk lagring.

c) Nødvendigheden af at nægte adgang, hvis de tekniske specifikationer er indbyrdes uforenelige, og dette problem ikke kan løses rimelig let.

d) Nødvendigheden af at imødekomme behørigt dokumenterede rimelige behov hos ejeren eller operatøren af lagringslokaliteten eller transportnettet og de interesser, som gør sig gældende for alle andre potentielt berørte brugere af lageret eller nettet eller relevante forarbejdnings- eller håndteringsfaciliteter.

I *stk. 6* foreslås det, at klima- og energiministeren bemyndiges til at fastsætte regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter. Det følger af CCS-direktivets artikel 22, stk. 1, at der skal indføres en ordning til en hurtig bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter under hensyn til kriterier a-d nævnt ovenfor.

Det bemærkes, at tvistbilæggelsesmyndigheden i forbindelse med bilæggelse af tvister vedrørende adgang til grænseoverskridende CO₂-transportnet eller lagringslokaliteter efter omstændighederne vil skulle rådføre sig med tvistbilæggelsesmyndigheden i nabolandet.

(§ 23 t)

Den foreslåede § 23 t er parallel til § 17, som gælder for etablering og drift af rørledningsanlæg til transport af kulbrinter. *Stk. 1* angiver, at etablering og drift af rørledningsanlæg til brug ved CO₂-lagringsvirksomhed, til hvilken der er meddelt tilladelse efter denne lov, kræver klima- og energiministerens tilladelse. *Stk. 2* fastslår, at sådanne tilladelser kan gøres betinget af vilkår med hensyn til bl.a. linjeføring, dimensioner, ejerforhold og betaling for benyttelsen. Herved sikres, at rørledninger kan anlægges og drives på en sådan måde, at de i størst mulig udstrækning udbygges og anvendes på en samordnet og rimelig måde. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 23 s, og der vil således kunne indsættes nærmere vilkår i tilladelsen efter *stk. 1* om ledningens kapacitet med henblik på transport for tredjemand, såfremt dette kan gennemføres på en økonomisk forsvarlig måde.

(§ 23 u)

I henhold til den foreslåede § 23 u skal ministeren oprette og føre et register over de udstedte tilladelser til lagring af CO₂ og alle lukkede CO₂-lagringslokaliteter og omgivende lagringskomplekser. Dette vil bl.a. omfatte kort og tværsnit over disses rumlige udstrækning, samt de tilgængelige oplysninger, der er relevante for at vurdere, om den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændig og permanent indesluttet. I forbindelse med relevante planlægnings- og tilladelsesprocedurer skal der tages hensyn til de nævnte registre samt i forbindelse med godkendelse af aktiviteter, som vil kunne påvirke eller påvirkes af den geologiske lagring af CO₂ i de registrerede lagringslokaliteter. Dette implementerer CCS-direktivets artikel 25.

Til nr. 12

§ 28 a, stk. 6. Der er tale om en lovteknisk ajourføring, idet ændringen vedrører artikel 6, stk. 4, 2. pkt., i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet). Denne bestemmelse i habitatdirektivet er i øjeblikket implementeret ved § 16, stk. 2, 2. pkt., i bekendtgørelse nr. 359 af 9. april 2010 om VVM, konsekvensvurdering vedrørende internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter ved projekter om kulbrinteindvinding, rørledninger, m.v. på søterritoriet og kontinentalsoklen.

Med ændringen vil habitatdirektivets artikel 6, stk. 4, 2. pkt., herefter på undergrundslovens område være implementeret på lovniveau, og undergrundslovens § 28 a, stk. 6, vil være bragt i overensstemmelse med de tilsvarende bestemmelser i § 4 a, stk. 5, i lov om kontinentalsoklen, § 27, stk. 3, i lov om fremme af vedvarende energi og § 4 b, stk. 3, i lov om Energinet.dk.

Til nr. 13

§ 28 b. Der foretages en præcisering af, at bestemmelsen kun finder anvendelse for projekter, som gennemføres på havområdet. Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 548 af 6. juni 2007 om ændring af lov om anven-

delse af Danmarks undergrund, lov om elforsyning, lov om kystbeskyttelse, lov om havne og forskellige andre love (Gennemførelse af direktiver om naturbeskyttelse på havet, m.v.). Denne lov havde til formål at implementere artikel 6, stk. 2-4, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) i en række sektorlovgivninger for så vidt angår projekter på havet omfattet af disse love. Det fremgik således også af lovbemærkningerne til § 28 b, at bestemmelsen vedrører projekter på havområdet.

Behovet for en præcisering har vist sig ved, at der har været rejst spørgsmål, om § 28 b også skulle finde anvendelse for projekter på land. For sådanne projekter finder de generelle regler under Miljøministeriet derimod anvendelse.

Til nr. 14

Undergrundsloven indeholder ingen særlige bestemmelser om klageadgang bortset fra bestemmelserne i den gældende §§ 37 a og 37 b, hvor der er klageadgang til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17 og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b. På alle andre områder har den almindelige administrative rekurs til klima- og energiministeren været gældende.

Siden undergrundslovens tilblivelse er der etableret et Energiklagenævn, som behandler klager over myndighedsafgørelser i henhold til en lang række energilove, herunder bl.a. lov om sikkerhed m.v. for offshore-anlæg til efterforskning, produktion og transport af kulbrinter. Det er derfor naturligt, at Energiklagenævnet også bliver klageinstans for myndighedsafgørelser truffet i henhold til undergrundsloven eller regler udstedt i medfør heraf.

Klageadgangen for enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen er med den foreslåede bestemmelse udvidet til alle afgørelser og ikke kun miljømæssige afgørelser. Århus-konventionen er således fortsat opfyldt, idet de er tale om en udvidelse af klageadgangen.

Klager over afgørelser truffet i medfør af denne lov vil blive behandlet i henhold til Energiklagenævnets forretningsorden.

Forslaget til stk. 2 fastlægger og præciserer kredsen af klageberettigede.

Stk. 3 er en delvis videreførelse af de gældende bestemmelser i § 37 a, stk. 1 og 2, hvorefter de nævnte foreninger og organisationer er klageberettigede for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser truffet i medfør af §§ 10, 17 og 28 med den tilføjelse, at de tillige er klageberettigede for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser truffet i medfør af §§ 23 b og 23 u.

Det foreslåede stk. 4 viderefører den gældende § 37 a, stk. 4, med den tilføjelse, at klagefristen for afgørelser, som ikke er offentligt bekendtgjort, regnes fra det tidspunkt, hvor afgørelsen er meddelt.

De foreslåede stk. 5 og 6 er en videreførelse af de gældende bestemmelser i § 37 a, stk. 5 og 6 med præcisering af, at klager over tilladelser til projekter omfattet af stk. 3, som nu også omfatter tilladelser i medfør af §§ 23 b og 23 u, ikke har opsættende virkning, med mindre Energiklagenævnet bestemmer andet.

Det foreslåede stk. 7 fastslår, at Energiklagenævnet er den eneste klageinstans for klager over afgørelser truffet af Energistyrelsen eller en anden statslig myndighed, som ministeren har henlagt sine beføjelser til. Samtidig fastslås, at Energiklagenævnets afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

Til nr. 15

Som følge af ændringen i § 37 a, der indebærer, at alle afgørelser vedrørende efterforskning og indvinding af råstoffer og lagring eller anden anvendelse af undergrunden er blevet omfattet af klageadgangen, er der foretaget en konsekvensændring i § 37 b, stk. 1, vedrørende beskrivelsen af sagkundskaben for de to af Energiklagenævnets medlemmer. Nævnets sagkundskab i sager vedrørende forundersøgelser og videnskabelige undersøgelser tænkes dækket af medlemmet med sagkundskab inden for efterforskning og indvinding af det råstof, eller inden for den lagring eller den anden anvendelse af undergrunden, som undersøgelserne især har betydning for.

Til nr. 16

Bestemmelsen svarer til miljøbeskyttelseslovens § 101 og naturbeskyttelseslovens § 88, hvorefter det ikke er muligt at påklage en afgørelse truffet af henholdsvis Miljøklagenævnet og Naturklagenævnet til domstolene, hvis dette ikke sker inden for en frist på 6 måneder, efter afgørelsen er meddelt den pågældende eller, hvis afgørelsen er offentlig bekendtgjort, 4 uger efter bekendtgørelsen. Bestemmelsen indebærer endvidere, at der ikke er mulighed for at indbringe en sag ved domstolene, før den endelige administrative afgørelse, dvs. Energiklagenævnets afgørelse, foreligger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering	Lovforslaget
	<p style="text-align: center;">§ 1</p> <p>I lov om anvendelse af Danmarks undergrund, jf. lovbekendtgørelse nr. 889 af 4. juli 2007, med de ændringer som følger af § 2 i lov nr. 1400 af 27. december 2008 og § 51 i lov nr. 718 af 25. juni 2010, foretages følgende ændringer:</p>
	<p>1. I lovens <i>fodnote</i> ændres »dele af Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979, (EF-Tidende 1979 nr. L 103, side 1), som ændret senest ved Rådets forordning (EF) nr. 807/2003 af 14. april 2003, (EU-Tidende 2003 nr. L 122, side 36) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, (EU-Tidende 2009 nr. L 140, side 114).« til »dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009, (EU-Tidende 2009 nr. L 140, side 114) og dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009, (EU-Tidende 2010 nr. L 20, side 7.«</p>
<p>§ 1.</p>	
<p><i>Stk. 3.</i> Loven gælder også på dansk kontinentalsokkelområde.</p>	<p>2. I § 1, <i>stk. 3</i>, indsættes før »på dansk kontinentalsokkelområde«: »i dansk eksklusiv økonomisk zone og«.</p>
<p>§ 2 a</p>	
<p>Transport- og energiministeren fastsætter regler eller træffer bestemmelser med henblik på at gennemføre eller anvende internationale konventioner og EU-regler om forhold, der er omfattet af denne lov, herunder forordninger, direktiver og beslutninger om naturbeskyttelse på dansk søterritorium og kontinentalsokkelområde.</p>	<p>3. I § 2 a indsættes efter »på dansk søterritorium« », i dansk eksklusiv økonomisk zone«</p>
<p>§ 5. Transport- og energiministeren kan for et nærmere bestemt område på nærmere fastsatte</p>	<p>4. I § 5 indsættes som stk. 5: »<i>Stk. 5.</i> Klima- og energiministeren kan afslå</p>

<p>vilkår meddele tilladelse med eneret til efterforskning og indvinding af et eller flere råstoffer. Tilladelse kan meddeles særskilt for henholdsvis efterforskning og indvinding. I tilladelse til efterforskning kan der tillægges rettighedshaveren fortrinsret til indvindingstilladelse.</p> <p><i>Stk. 2.</i> I en tilladelse til efterforskning kan der fastsættes bestemmelser om gradvis indskrænkning af området, der omfattes af tilladelsen, og om, hvilke arbejdsforpligtelser rettighedshaveren skal opfylde.</p> <p><i>Stk. 3.</i> De i stk. 1 nævnte tilladelser kan kun meddeles til ansøgere, der skønnes at have fornøden sagkundskab og økonomisk baggrund, og som kan forventes at udøve virksomheden således, at samfundet har mest mulig indsigt i og gavn af denne.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Transport- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om betaling for ansøgninger om meddelelse af tilladelser som nævnt i stk. 1.</p>	<p>at behandle en ansøgning om tilladelse efter stk. 1, hvis efterforskning eller indvinding af det pågældende råstof ikke kan forventes at være forenelig med anden igangværende eller planlagt anvendelse af undergrunden eller med en hensigtsmæssig udnyttelse af undergrunden i øvrigt.«</p>
	<p>5. § 10 affattes således:</p>
<p>§ 10. Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås. Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for virksomheden, herunder produktionens tilrettelæggelse samt anlæggene hertil (indvindingsforanstaltninger m.m.), være godkendt af transport- og energiministeren.</p>	<p>»§ 10. Efterforskning og indvinding skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde og således, at spild af råstoffer undgås.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Forinden indvinding og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for indvindingsvirksomheden, herunder produktions tilrettelæggelse samt anlæg og eventuelle rørledninger hertil (indvindingsforanstaltninger m.m.), være godkendt af klima- og energiministeren.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for indvindingsvirksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren, forinden disse iværksættes.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser efter stk. 2 og 3.«</p>
<p>§ 12 a</p>	
<p><i>Stk. 3.</i> Transport- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter</p>	<p>6. I § 12 a, stk. 3, ændres »litra a og b,« til: »stk. 1, litra a og b,«.</p>

<p>en bedømmelse af de under litra a og b, og eventuelt stk. 2, omhandlede udvælgelseskriterier.</p>	
	<p>7. I § 13, stk. 2, indsættes efter 3. pkt.: »Hvis der er stor usikkerhed om udstrækningen af produktionsmuligheder fra en eller flere af de forekomster, som er omfattet af et område, der bliver forlænget med henblik på indvinding, kan klima- og energiministeren beslutte, at afgrænsningen af forekomsten er midlertidig.«</p>
	<p>8. § 16 affattes således:</p>
<p>§ 16. Hvor to eller flere kulbrinteforekomster ud fra ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn bør udnyttes sammen, kan transport- og energiministeren efter forhandling med rettighedshaverne udstede påbud herom. Det kan herunder påbydes en rettighedshaver mod betaling at stille behandlings- og transportanlæg til rådighed for en sådan samordning. I mangel af enighed mellem rettighedshaverne om betalingen fastsættes den af transport- og energiministeren.</p>	<p>»§ 16. Klima- og energiministeren kan give påbud om, at anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter etableret i medfør af godkendelse eller tilladelse efter denne lov kan bruges af andre rettighedshavere, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det. Det forudsættes, at de nuværende og planlagte brugeres planlagte anvendelse ikke hindres eller vanskeliggøres urimeligt herved.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Klima- og energiministeren kan påbyde, at to eller flere kulbrinteforekomster skal udnyttes samordnet, hvis ressourcemæssige, økonomiske eller samfundsmæssige hensyn tilsiger det.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Aftaler om forhold omhandlet i stk. 1 og 2 skal umiddelbart efter indgåelse indsendes til klima- og energiministeren.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Klima- og energiministeren kan, hvis enighed om aftale vedrørende brug af anlæg omfattet af stk. 1 eller om samordnet indvinding efter stk. 2 ikke opnås inden rimelig tid, fastsætte vilkår for dette, herunder om betaling. Klima- og energiministeren kan kræve, at parterne meddeler de oplysninger, som er nødvendige for fastsættelse af vilkår.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om andres brug af anlæg, tilvejebringelse af oplysninger i forbindelse med dette, tilrettelæggelse af forhandlinger m.v. i forbindelse med andres brug af anlæg til indvinding, behandling og transport af kulbrinter samt om offentliggørelse af hovedpunkter i indgåede aftaler.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Stk. 1-5 finder ikke anvendelse på op-</p>

	strømsrørledningsnet til naturgas.«
	9. Efter § 18 indsættes:
	<p style="text-align: center;">»Kapitel 4 a</p> <p style="text-align: center;"><i>Særlige bestemmelser om efterforskning og indvinding af geotermisk energi</i></p> <p>§ 18 a. Tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles efter offentlig indkaldelse af ansøgninger.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Før indkaldelse af ansøgninger finder sted, forelægger klima- og energiministerens en redegørelse for, hvilke områder der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Klima- og energiministerens kan undlade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet på baggrund af den offentlige indkaldelse efter stk. 1.</p> <p><i>Stk. 4.</i> De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter offentlig indkaldelse, jf. stk. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.</p> <p>§ 18 b. Tilladelser til efterforskning og indvinding af geotermisk energi meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund og b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage indvinding i det pågældende område. <p><i>Stk. 2.</i> Klima- og energiministerens kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Klima- og energiministerens kan endvi-</p>

dere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterier efter stk. 1 litra 1 og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Klima- og energiministeren kan, ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier, ved bedømmelsen af ansøgere lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1, foretages af ministeren, skal sammensætningen ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af operatør for en gruppe af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser, foretages af ministeren, skal udpegning ske på grundlag af sagkundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres sammen med indkaldelse af ansøgninger efter § 18 a, stk. 1. Enhver ændring af disse kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

§ 18 c. For geotermisk energi meddeles tilladelser efter § 5 til efterforskning og indvinding for et tidsrum af indtil 6 år, der kan forlænges, såfremt særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 2. Når vilkårene efter en tilladelse efter stk. 1 er opfyldt, har rettighedshaveren ret til forlængelse af tilladelsen med henblik på indvinding. Klima- og energiministeren kan i særlige tilfælde forlænge tilladelsen, selv om vilkårene herfor ikke er opfyldt. Tilladelsen kan dog kun forlænges for de dele af området, hvorfra der agtes indvundet geotermisk energi, og højst for et tidsrum af 30 år. Klima- og energiministeren kan som vilkår for forlængelsen bestemme, at der skal indsendes ansøgning om godkendelse i henhold til § 10 inden for en

	<p>nærmere fastsat frist.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Klima- og energiministeren kan, såfremt særlige forhold gør det påkrævet, meddele tilladelser for tidsrum, der er længere end nævnt i stk. 1-2.</p> <p>§ 18 d. Ved godkendelse af planer for indvindingsforanstaltninger m.m. efter § 10 fastsættes tidspunktet for indvindingens påbegyndelse.«</p>
	<p>10. § 23 affattes således:</p>
<p>§ 23. Transport- og energiministeren kan meddele tilladelse til, at undergrunden anvendes til lagring eller andre formål end indvinding.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Tilladelse efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Energipolitiske Udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Transport- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om anvendelse som nævnt i stk. 1.</p>	<p>»§ 23. Klima- og energiministeren kan for en nærmere bestemt del af undergrunden på nærmere fastsatte vilkår meddele tilladelse med eneret til efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding. Tilladelse til efterforskning kan meddeles for et tidsrum af indtil 6 år, der kan forlænges med henblik på efterforskning med indtil 2 år ad gangen, såfremt der foreligger særlige omstændigheder. Den samlede efterforskningsperiode kan dog kun undtagelsesvis overstige 10 år.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Tilladelser meddeles særskilt for henholdsvis efterforskning og anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding, jf. dog stk. 3.</p> <p><i>Stk. 3.</i> I en tilladelse til efterforskning kan der tillægges rettighedshaveren fortrinsret til anvendelse af undergrunden til lagring eller andre formål end indvinding, forudsat at efterforskningen af den pågældende lokalitet er fuldført, at alle betingelser i efterforskningstilladelsen er opfyldt, og at ansøgningen om lagringstilladelse er indgivet i efterforskningstilladelsens gyldighedsperiode.</p> <p><i>Stk. 4.</i> I en tilladelse til efterforskning kan der fastsættes bestemmelser om, hvilke arbejdsforpligtelser rettighedshaveren skal opfylde.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Tilladelser efter stk. 1 kan kun tilmedeles en ansøger, der skønnes at være finansielt solid og pålidelig og teknisk kompetent til at drive og kontrollere lokaliteten, og såfremt faglig og teknisk oplæring og uddannelse af operatøren og hele personalet er sikret.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Tilladelser efter stk. 1 meddeles efter, at sagen har været forelagt Folketingets Energipolitiske udvalg. § 6, stk. 2, finder tilsvarende</p>

	<p>anvendelse.</p> <p><i>Stk. 7.</i> Klima- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om betaling for behandling af ansøgninger om meddelelse af tilladelser som nævnt i stk. 1.</p> <p><i>Stk. 8.</i> Klima- og energiministeren kan fastsætte bestemmelser om anvendelse af undergrunden efter stk. 1.«</p>
	<p>11. Efter § 23 indsættes:</p>
	<p>»§ 23 a. Det fastsættes i en tilladelse efter § 23, hvilket vederlag rettighedshaveren skal betale til staten.</p> <p>§ 23 b. Efterforskning og lagring eller anden anvendelse af undergrunden skal finde sted på en forsvarlig og hensigtsmæssig måde.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Forinden lagring eller anden anvendelse af undergrunden og dertil sigtende foranstaltninger iværksættes, skal en plan for denne virksomhed, herunder driftens tilrettelæggelse, anlæggene hertil, samt en plan for udbedrende foranstaltninger i tilfælde af udsivning eller væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra en lagringslokalitet være godkendt af klima- og energiministeren.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Rettighedshaveren til en tilladelse efter § 23 skal meddele planlagte ændringer i driften af denne til klima- og energiministeren. Ministeren udsteder om nødvendigt en opdateret tilladelse.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Væsentlige ændringer og tilføjelser til planen for virksomheden skal godkendes af klima- og energiministeren forinden, disse iværksættes. Ministeren udsteder en ny eller ajourført tilladelse.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Klima- og energiministeren kan fastsætte vilkår i forbindelse med godkendelser og tilladelser efter stk. 2 - 4.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om planer for lagring eller anden anvendelse af undergrunden.</p> <p>§ 23 c. Tilladelser efter § 23 meddeles efter klima- og energiministerens bestemmelse på en af følgende måder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Efter offentlig indkaldelse af ansøgninger. 2) Når anvendelse af proceduren efter nr. 1 ikke skønnes at være hensigtsmæssig, kan

klima- og energiministerens meddele tilladelse inden for nærmere angivne områder og eventuelt inden for nærmere angivne tidsrum uden at indlede proceduren efter nr. 1. Iværksættelse af en sådan procedure sker ved særskilt bekendtgørelse. Bekendtgørelsen kan først træde i kraft, når en meddelelse om iværksættelse af proceduren er offentliggjort, hvori det som minimum oplyses, hvilke områder der kan indgives ansøgning om, og hvor der kan indhentes nærmere oplysning om vilkårene. Ændringer i bekendtgørelsen meddeles på samme måde.

- 3) Når geologiske eller lagringsmæssige hensyn taler for det, kan klima- og energiministerens meddele tilladelser til et område til indehavere af tilladelser til et tilstødende område uden at anvende procedurerne i nr. 1-2. Indehaverne af tilladelser i alle øvrige tilstødende områder skal i sådanne tilfælde have mulighed for at indgive ansøgninger og have tilstrækkelig tid hertil samt have adgang til oplysninger om de vilkår m.v., der gælder for sådanne tilladelser.

Stk. 2. Før indkaldelse af ansøgninger finder sted efter stk. 1, nr. 1, eller bekendtgørelse efter til nr. 2 udstedes, forelægger klima- og energiministerens en redegørelse for, hvilke områder eller blokke der agtes udbudt, og de generelle vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt for et af Folketinget nedsat udvalg. Udvalgets medlemmer og andre, der måtte være til stede under udvalgets forhandlinger vedrørende sådanne redegørelser, er forpligtet til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget med hensyn til de vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, indtil det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 3. Klima- og energiministerens kan undlade at meddele tilladelse på grundlag af de ansøgninger, der er indkommet i forbindelse med anvendelse af den i stk. 1, nr. 1, omhandlede procedure.

Stk. 4. De vilkår, hvorunder tilladelser agtes meddelt efter proceduren i stk. 1, nr. 1, må ikke offentliggøres før det tidspunkt, hvor der foretages offentlig indkaldelse af ansøgninger.

Stk. 5. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om meddelelse af tilladelser efter § 23, herunder om hvilke oplysninger der skal angives i ansøgninger om efterforsknings- og lagringstilladelser.

Stk. 6. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om betaling for behandling af ansøgninger om meddelelse af tilladelser som nævnt i stk. 1.

§ 23 d. De i § 23 c, stk. 1, nævnte tilladelser meddeles på grundlag af udvælgelseskriterier vedrørende

- a) ansøgernes sagkundskab og økonomiske baggrund og
- b) de efterforskningsarbejder, som ansøgerne tilbyder at udføre, eller måden, hvorpå ansøgerne har til hensigt at foretage lagring eller anden anvendelse af undergrunden i det pågældende område.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan herudover bestemme, at størrelsen af det beløb, ansøgerne tilbyder at betale ved udstedelsen af tilladelsen, skal indgå i udvælgelseskriterierne.

Stk. 3. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte andre relevante, objektive og ikke-diskriminerende udvælgelseskriterier med henblik på at foretage det endelige valg mellem ansøgere, som vurderes at stå lige efter en bedømmelse af udvælgelseskriterierne efter stk. 1, litra a og b, og eventuelt stk. 2.

Stk. 4. Ved bedømmelsen af ansøgere kan klima- og energiministeren ud over de i stk. 1-3 omhandlede kriterier lægge vægt på en eventuel manglende effektivitet eller manglende opfyldelse af forpligtelser i forbindelse med tidligere tilladelser.

Stk. 5. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at sammensætning af grupper af virksomheder, der i forening meddeles tilladelser som nævnt i stk. 1, foretages af ministeren, skal sammensætningen ske på grundlag af et eller flere af de i stk. 1-4 omhandlede kriterier.

Stk. 6. Såfremt klima- og energiministeren fastsætter, at det i en procedure for meddelelse af tilladelser skal indgå, at udpegning af opera-

tør for en gruppe af virksomheder, der i for-
ening meddeles tilladelser, foretages af ministe-
ren, skal udpegning ske på grundlag af sag-
kundskab og eventuelt andre af de i stk. 1-4
omhandlede kriterier.

Stk. 7. Kriterierne efter stk. 1-6 offentliggøres
sammen med indkaldelserne af ansøgninger
efter § 23 c, stk. 1. Enhver ændring af disse
kriterier offentliggøres på tilsvarende måde.

Kapitel 6 a

Særlige bestemmelser om geologisk lag

§ 23 e. Undergrundens egnethed til lagring af
CO₂ afgøres på grundlag af en karakterisering
og vurdering af det potentielle lagringskom-
pleks og det omgivende område. Ved geologisk
lagring af CO₂ forstås injektion af CO₂-
strømme efterfulgt af lagring af CO₂ i under-
jordiske formationer, og ved lagringskompleks
forstås lagringslokaliteten og de geologiske
omgivelser, som kan have betydning for den
overordnede integritet og sikkerhed ved lagrin-
gen, dvs. sekundære indeslutningsformationer.

Stk. 2. En geologisk formation i undergrunden
kan kun vælges som lagringslokalitet for CO₂,
hvis der under de foreslåede betingelser for
anvendelse ikke er væsentlig risiko for udsiv-
ning, og der ikke er væsentlig risiko for miljø
og sundhed. Ved geologisk formation forstås
lithostratigrafisk underinddeling i distinkte
bjergarter, som kan påvises og kortlægges. Ved
lagringslokalitet eller en CO₂-lagringslokalitet
forstås et bestemt område med tilhørende vo-
lumen inden for en geologisk formation, der
anvendes til geologisk lagring af CO₂, samt
tilhørende anlæg på jordoverfladen og injekti-
onsanlæg. Ved væsentlig risiko forstås en kom-
bination af sandsynlighed for, at en skade ind-
træffer, og et omfang af skade, som der ikke
kan ses bort fra, uden at der sættes spørgsmåls-
tegn ved formålet med Europa-Parlamentet og
Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009,
for så vidt angår den pågældende lagringsloka-
litet. Ved udsivning forstås frigivelse af CO₂
fra lagringskomplekset.

Stk. 3. I tilfælde af mere end én lagringsloka-
litet i den samme hydrauliske enhed skal de
potentielle gensidige trykpåvirkninger være af

en sådan karakter, at begge lokaliteter på samme tid kan opfylde kravene i denne lov og bestemmelser fastsat i medfør heraf. Ved hydraulisk enhed forstås et hydraulisk forbundet porevolumen, hvor trykpåvirkning kan måles teknisk, og som er begrænset af flowbarrierer, som f.eks. forkastninger, salthorste, lithologiske grænser, eller af formationens udkiling eller blotning.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om kriterier for karakterisering og vurdering af, om en geologisk formation er egnet som lagringslokalitet for CO₂.

§ 23 f. En CO₂-strøm, hvorved forstås en strøm af stoffer hidrørende fra CO₂-opsamlingsprocesser, som skal injiceres i en lagringslokalitet, skal langt overvejende bestå af kuldi-oxid. Affald, hvorved forstås stoffer, der er defineret som affald i affaldsbekendtgørelsen, eller andre stoffer må ikke tilsættes med henblik på bortskaffelse af dette affald eller disse stoffer.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om kriterier og procedurer for sammensætningen af CO₂-strømme.

§ 23 g. Rettighedshaveren til en lagringslokalitet, hvori der lagres CO₂, skal oprette og føre et register over leverede og injicerede mængder CO₂ samt karakteristika og sammensætning af CO₂-strømmen.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for indholdet af registret.

§ 23 h. Rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet skal opstille et program for overvågning af injektionsanlæggene og lagringskomplekset, som beskriver rettighedshaverens tiltag for at sikre en hensigtsmæssig drift af lageret. Rettighedshaveren skal sikre overholdelsen af programmet for overvågning samt sikre, at det kontrolleres på passende måde. Mindst én gang om året skal rettighedshaveren indsende en rapport indsendes til klima- og energiministeren med beskrivelse af programmet samt kontrollen af dette. Rapporten skal godkendes af klima- og energiministeren.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter

nærmere bestemmelser om de nævnte forhold i stk. 1, herunder om, hvad programmet for overvågning skal indeholde, og hvordan det skal kontrolleres og indrapporteres.

§ 23 i. I tilfælde af udsivning fra eller væsentlige uregelmæssigheder, som indebærer risiko for udsivning fra en CO₂-lagringslokalitet, skal rettighedshaveren straks underrette klima- og energiministerens herom. Ved væsentlig uregelmæssighed forstås enhver uregelmæssighed i CO₂-injektions- eller lagringsoperationerne eller i selve CO₂-lagringskompleksets tilstand, som indebærer risiko for udsivning eller risiko for miljøet eller menneskers sundhed.

Stk. 2. Rettighedshaveren skal træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger for lagringskomplekset, herunder foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed. Ved udbedrende foranstaltninger forstås enhver foranstaltning, der træffes for at udbedre væsentlige uregelmæssigheder eller lukke lækager med henblik på at forhindre eller stands frigivelse af CO₂ fra lagringskomplekset. De udbedrende foranstaltninger træffes som minimum på grundlag af en plan for udbedrende foranstaltninger, jf. § 23 b, stk. 2. Planen skal godkendes af klima- og energiministerens.

Stk. 3. Klima- og energiministerens kan til enhver tid anmode rettighedshaveren om at træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger samt foranstaltninger vedrørende beskyttelse af menneskers sundhed, herunder yderligere foranstaltninger end dem, der er fastlagt i en plan for udbedrende foranstaltninger.

Stk. 4. Træffer rettighedshaveren ikke de nødvendige udbedrende foranstaltninger, kan klima- og energiministerens selv træffe de nødvendige udbedrende foranstaltninger og inddrive omkostningerne forbundet hermed hos rettighedshaveren.

§ 23 j. Lukning af en CO₂-lagringslokalitet, hvorved forstås endegyldig indstilling af CO₂-injektion i lagringslokaliteten, kan kun ske efter klima- og energiministerens godkendelse.

Stk. 2. En lagringslokalitet lukkes

- 1) hvis de relevante betingelser i CO₂-lagringstilladelsen er opfyldt,

- 2) efter dokumenteret ansøgning fra operatøren, eller
- 3) hvis klima- og energiministeren træffer afgørelse herom i medfør af § 23 m, stk. 1 efter tilbagekaldelse af en CO₂-lagringstilladelse.

Stk. 3. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet er rettighedshaveren ansvarlig for at forsegle lagringslokaliteten og fjerne injektionsanlæggene.

Stk. 4. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for, under hvilke betingelser en CO₂-lagringslokalitet kan lukkes.

§ 23 k. Rettighedshaveren skal udarbejde og følge en efterbehandlingsplan for perioden efter lukning af CO₂-lagringslokaliteten, indtil, ansvarsoverdragelse finder sted. Efterbehandlingsplanen forelægges klima- og energiministeren til godkendelse.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for indholdet af efterbehandlingsplanen.

§ 23 l. Klima- og energiministeren revurderer og ajourfører om nødvendigt eller tilbagekalder som en sidste udvej tilladelsen til lagring af CO₂:

- 1) hvis der sker udsivning eller forekommer væsentlige uregelmæssigheder, eller der er risiko herfor, eller
- 2) hvis det forekommer nødvendigt på grundlag af de seneste videnskabelige resultater og teknologiske fremskridt.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for revurdering, ajourføring og tilbagekaldelse af tilladelser til lagring af CO₂.

§ 23 m. Hvis en tilladelse til lagring af CO₂ tilbagekaldes i medfør af § 23 l eller § 30, stk. 1, udsteder klima- og energiministeren enten en ny lagringstilladelse til en anden rettighedshaver eller lukker CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 2. Indtil udstedelsen af en ny CO₂-lagringstilladelse overtager ministeren midlertidigt alle forpligtelser vedrørende CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 3. Hvis klima- og energiministeren beslutter, at CO₂-lagringslokaliteten skal lukkes,

overtager klima- og energiministeren ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten.

Stk. 4. Ministeren inddriver omkostninger forbundet med overtagelse af ansvaret for CO₂-lagringslokaliteten hos den tidligere rettighedshaver.

§ 23 n. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 j, stk. 2, nr. 1-2, overdrages alle juridiske forpligtelser vedrørende lagringslokaliteten til klima- og energiministeren på dennes initiativ eller efter anmodning fra rettighedshaveren, hvis alle de følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Alle tilgængelige oplysninger peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet.
- 2) Et tidsrum på ikke mindre end 20 år efter tidspunktet for lukning af CO₂-lagringslokaliteten er passeret, medmindre rettighedshaveren kan godtgøre, at kriteriet efter nr. 1 er opfyldt inden udløbet af den pågældende periode.
- 3) De finansielle forpligtelser efter § 23 q er opfyldt.
- 4) CO₂-lagringslokaliteten er forseglet, og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter og om hvilken dokumentation, som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 o. Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 j, stk. 2, nr. 3, anses ansvarsoverdragelsen først for at finde sted, hvis og når al tilgængelig dokumentation peger i retning af, at den lagrede CO₂ vil forblive fuldstændigt og permanent indesluttet, og når lagringslokaliteten er forseglet og injektionsanlæggene fjernet.

Stk. 2. Klima- og energiministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser for overdragelse af ansvar for CO₂-lagringslokaliteter og om hvilken dokumentation, som skal foreligge, før ansvarsoverdragelse kan anses for at have fundet sted.

§ 23 p. En rettighedshaver til en CO₂-

lagringslokalitet skal stille en gyldig og ikrafttrådt finansiel sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, for de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, skal jævnlige tilpasses for at tage hensyn til ændringer i den vurderede risiko for udsivning og de anslåede omkostninger af alle forpligtelser, som følger af tilladelsen til lagring af CO₂. Den finansielle sikkerhedsstillelse skal være gyldig og trådt i kraft, inden injektion i en lagringslokalitet påbegyndes.

Stk. 2. Den finansielle sikkerhedsstillelse, eller tilsvarende, jf. stk. 1, skal fortsat være gyldig og i kraft:

- 1) Efter lukning af en CO₂-lagringslokalitet i medfør af § 23 j, stk. 2, nr. 1-2, indtil ansvaret for lagringslokaliteten overdrages til klima- og energiministeren, jf. § 23 p.
- 2) Efter tilbagekaldelse af en tilladelse til lagring af CO₂, jf. § 23 l eller § 30, stk. 1:
 - a) Indtil udstedelsen af en ny tilladelse til lagring af CO₂.
 - b) Hvis lokaliteten er lukket i medfør af § 23 m, stk. 1, indtil ansvarsoverdragelse har fundet sted efter § 23 o, forudsat at de finansielle forpligtelser er opfyldt efter § 23 q.

Stk. 3. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser for etablering, tilpasning og opretholdelse af den finansielle sikkerhedsstillelse samt beregning af dækningen af denne.

§ 23 q. Før ansvarsoverdragelse i henhold til § 23 n finder sted, skal rettighedshaveren stille et beløb til rådighed for klima- og energiministeren, som dækker de forventede overvågningsomkostninger i en periode på 30 år. Med forbehold for § 23 r inddrives der ikke andre omkostninger efter ansvarsoverdragelsen.

Stk. 2. Klima- og energiministeren fastsætter nærmere bestemmelser om beregning og betaling af omkostninger nævnt i stk. 1.

§ 23 r. Har rettighedshaveren til en CO₂-lagringslokalitet forud for eller i forbindelse med ansvarsoverdragelsen begået fejl, herunder givet mangelfulde data, fortiet relevante oplys-

ninger, udvist uagtsomhed, begået svig eller udvist forsømmelse, inddriver klima- og energiministeren de omkostninger, der er påløbet efter ansvarsoverdragelsen hos den tidligere rettighedshaver.

§ 23 s. Potentielle brugere har ret til at benytte CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter mod betaling, jf. dog stk. 3. Ved CO₂-transportnet forstås et net af rørledninger, herunder tilknyttede boosterstationer, til transport af CO₂ til lagringslokaliteten.

Stk. 2. Priser og betingelser for transport i CO₂-transportnet og lagring i CO₂-lagringslokaliteter efter stk. 1, fastsættes af henholdsvis CO₂-transportnetselskabet og lagringsselskabet. Selskaberne skal offentliggøre tariffer og betingelser for brug af CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

Stk. 3. CO₂-transportnet- og lagringsselskaber kan nægte adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter i henhold til stk. 1, hvis de ikke råder over den fornødne kapacitet. Afslag skal være behørigt begrundet.

Stk. 4. CO₂-transportnet- og lagerselskaber, som nægter adgang på grund af manglende kapacitet eller manglende tilslutning, skal foretage de nødvendige udbygninger, for så vidt dette er økonomisk forsvarligt, eller en potentiel kunde er villig til at betale for dem, forudsat at dette ikke vil have negative konsekvenser for miljøet ved CO₂-transport og geologisk lagring.

Stk. 5. Klima- og energiministeren kan fastsætte regler om adgang til CO₂-transportnet og lagringslokaliteter.

Stk. 6. Klima- og energiministeren fastsætter regler om bilæggelse af tvister vedrørende adgang til CO₂-transportnet og CO₂-lagringslokaliteter.

§ 23 t. Etablering og drift af rørledningsanlæg til brug ved transport og lagring af CO₂ må kun finde sted med klima- og energiministerens tilladelse.

Stk. 2. En tilladelse kan meddeles på vilkår, herunder om linjeføring, dimensioner, ejerforhold og betaling herfor.

Stk. 3. Stk. 1 og stk. 2 finder ikke anvendelse på lokale rørledninger, der indgår i anlæg, som

	<p>anvendes til lagring af CO₂.</p> <p>§ 23 u. Klima- og energiministeren fastsætter regler om oprettelse af et register over udstedte tilladelser til lagring af CO₂ og lukkede CO₂-lagringslokaliteter.«</p>
§ 28 a	12. I § 28 a, stk. 6, indsættes efter 2. pkt.:
<p><i>Stk. 6.</i> Når tilladelser eller godkendelser meddeles efter stk. 3, nr. 2, eller stk. 4, fastsætter transport- og energiministeren vilkår om passende nødvendige kompensationsforanstaltninger. Udgifter til kompensationsforanstaltninger dækkes af projektansøgeren.</p>	<p>»Ministeren underretter Europa-Kommissionen om, hvilke kompensationsforanstaltninger der træffes.«</p>
<p>§ 28 b. Transport- og energiministeren træffer passende foranstaltninger, herunder ved fastsættelse af vilkår eller meddelelse af påbud eller forbud, for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i internationale naturbeskyttelsesområder samt forstyrrelser af de arter, som områderne er udpeget for, hvis disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for målsætningerne i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet).</p>	12. I § 28 b indsættes efter »træffer«: »i forbindelse med projekter på havområdet«.
	14. § 37 a affattes således:
<p>§ 37 a. Enhver med en væsentlig og individuel interesse i afgørelsen kan klage til Energiklagenævnet over de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17 og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, kan klage over de i stk. 1 angivne afgørelser. Det samme gælder for lokale og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres vedtægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål opfylder de i stk. 2 angivne krav.</p>	<p>§ 37 a. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet af klima- og energiministeren efter denne lov eller regler udstedt i henhold til loven.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Klageberettiget er</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) adressaten for afgørelsen 2) enhver med væsentlig og individuel interesse i afgørelsen, og 3) offentlige myndigheder. <p><i>Stk. 3.</i> Endvidere er lokale og landsdækkende foreninger eller organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø, eller som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når en afgørelse berører sådanne interesser, klageberettiget for så vidt angår de miljømæssige forhold i afgørelser i henhold til §§ 10, 17, 23 b, 23 u og 28, hvis afgørelserne tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b. Disse foreninger eller organisationer fremsender senest samtidig med klagen deres ved-</p>

<p>Stk. 4. Klage skal være indgivet skriftligt inden 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.</p> <p>Stk. 5. En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.</p> <p>Stk. 6. Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 1 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.</p> <p>Stk. 7. Energiklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.</p>	<p>tægter til Energiklagenævnet som dokumentation for, at de er lokale eller landsdækkende, og at deres formål opfylder de angivne krav.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Klagen skal være indgivet skriftligt til Energiklagenævnet inden 4 uger fra tidspunktet, hvor afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.</p> <p><i>Stk. 5.</i> En tilladelse i henhold til §§ 10, 17, 23 b, 23 u og 28, hvor tilladelsen tillige er omfattet af §§ 28 a og 28 b, må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.</p> <p><i>Stk. 6.</i> Klage over en tilladelse til et projekt omfattet af stk. 5 har ikke opsættende virkning, medmindre Energiklagenævnet bestemmer andet.</p> <p><i>Stk. 7.</i> Afgørelser truffet af Energistyrelsen eller en anden statslig myndighed, som ministeren har henlagt sine beføjelser til, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed end Energiklagenævnet. Energiklagenævnets afgørelser kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.</p>
<p>§ 37 b. Ved afgørelser i henhold til § 37 a erstattes repræsentanter i Energiklagenævnet, der er udpeget efter indstilling fra Dansk Industri og Landbrugsraadet, af 2 medlemmer med særlig sagkundskab inden for henholdsvis efterforskning og indvinding af kulbrinter og inden for havmiljø. Medlemmerne udpeges af transport- og energiministeren.</p> <p>Stk. 2. Transport- og energiministeren kan fastsætte regler om Energiklagenævnets behandling af klager efter § 37 a og om betaling af gebyr ved indbringelse af en klage for Energiklagenævnet.</p>	<p>15. I § 37 b, stk. 1, erstattes »2 medlemmer med særlig sagkundskab inden for henholdsvis efterforskning og indvinding af kulbrinter og inden for havmiljø« med »1 medlem med særlig sagkundskab inden for efterforskning og indvinding af det pågældende råstof eller inden for den pågældende lagring eller anden anvendelse af undergrunden og 1 medlem med særlig sagkundskab inden for inden for havmiljø.«</p>
	<p>16. Efter § 37 b indsættes:</p>
	<p>§ 37 c. Søgsmål til prøvelse af afgørelser truffet af Energiklagenævnet efter loven eller regler udstedt i henhold til loven skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen. Afgørelser kan ikke indbringes for</p>

	domstolene, før den endelige administrative afgørelse foreligger.
--	---

Bilag 2

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/31/EF af 23. april 2009 om geologisk lagring af kuldioxid og om ændring af Rådets direktiv 85/337/EØF, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF, 2001/80/EF, 2004/35/EF, 2006/12/EF, 2008/1/EF og forordning (EF) nr. 1013/2006.